Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган

(«СВЕТ») Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено - Ингушской АССР

№ 124 (5074). | ШОАТТА, 16 октябрь, 1971 шу. | Мах 2 кап. | *Газет арадувла 1923 шера дениз*

ЯЛАТ ДІАДУВ ХА МА ТИЛИЙТА

Дерригача оалача лаьттах ах карегІ дІалоац вай республике гурахь духча ялаташ. Масала, ухх гурахь де деза из 169 эзар гектара тІа. Ка беза ялат хьувкъадар чІоаггІа лоархІаме долга хоаш, хьалха латтача боахамаша заманахь боккъонца кийчо а яь дика вІашгІехьдаьха чаккхоах уж балхаш. КІезига дац республике дерриге шоай де деза ялат дІадийна доалаш доахка боахамаш.

Лакхача тешагІа бу боах Наурски, Ачхой - Мартана, цхьайолча кхьича районалкарча колхоший совхоший механизаторашна. План 15814 гектар йолча хІаналехьа 14345 гектара тІа ялат дІадийнах Надтеречни района боахамаша. Республике эггара дикагІа латт не гІулакх цу районе.

Цхьабоахьда массанахьа а миттъ дика делац уж балхаш. Долтча тайпара аьлча, цхьайолча районий боахамашка чІоагтІа кхерама оттад ялат дІадера гІулакх. Республика тІехьатет Грозненски, Наьсарен, Сунженски, Урус - Мартана, Шаьла, Шелковской районий боахамаша. Царна лакъо а къастта оала латт болх хІела а шоай хІале дезача дийнах 34 процент мара дІа ца дийнача Урус-Мартана, низтоа ахалед соъгІа мара ца дийнача Шелковскойн Наьсарени районий колхозашкей совхозашкей. МалагІаш да бахьанаш? Уж да оттара хьалха заманахь ялат дІаде лаьтта на кийчдар, техникак боатгІача бесса найна да оцар, механизаторий къахьегам дерргІа вІашгІехьа ца баьхар, дахда оссарле болаш тьаьбегара оша хьалаш царна Іалаш ба дар, кхылараш. Наьсарен района боахамашна шерра - шера тІехьалоах гурахь дув ялат дІадувалга, цуругхьа нагахьа шера дерргІа хьувкъам чу а бахьаш. Ухх шера а ялат дІадера эггара дикагІйола хьалаш тулаш латт, хІаьта наьсархой хІаначул тІехьагІа дІаде доаш дукха ялат да.

Октябрь бутт боккъабенна, хІаьта республика боахамий хІаначул тІехьагІа дІаде деза ялат 50 эзар гектор соъгІа да. Йисача хаката къежача дукха болх ба ка, къаьстта цу гІулакхьа тІаххьайисача районашта. Цхьабакъда боахамий механизаторашт боккъонца сарцагІбаьтча пхьургдолаш хІама да. Цу гІулакхьа мел эшар долаш да республика колхозашкей совхозашкей. Царга а йоггта техника, опыти кадраш, ахы мел эшар. ТІеххьарча хана дийллача догІаша лаьтта хІалдаьл, йойкха латт ха. Цхьаккха а бахьан дац хІана цу болх лакхача тешпашта, дика вІашгІехьбаьккха ца бе, болх беш йолча агрегаташта мел эшар ца доаттаде. Ка кхета а деш, берригь ца тІабахийта беза хІане механизаторашта гаоттарча вепошка верригь гурахь дув ялат дІалийна далхара.

Миччача тайпара дийна а ялат сихха дІалийна кьекхача доалаш дац гІулакх. Ялат хІаде деза дерригь агротехнически правилаш кхоачаш а оц, из дикагІа хьувкъаргІолча тайпара. Агрономий декхар да дерггІа аьха а кийчдаь а дий лаьтта. Лакхача кондицех дий вІалув фу. доатгІача тайпара хІоарга ІочубоккийтИй фийр хьожаш тІахьежам доаттабар. Дицдалийта йиш яц дІалув фу хіна хила денига. Из районированни дикагІча сортахи хила деза.

Колхозийи совхозийи складашка дукха минеральни удобренеш яда. ХІаьта хоаш из дий цар ялат хьувкъадоа чІоаггІа ноцкъостал дела. Цхьабакъда массанахьа а эцац царех боатгІача тайпара пайда. Боахамий кулгалхойи юрта боахама специалистийи декхар да шоай боахамо болаш, йолча удобренеех пайда оаьлла вІашгІехьдаьккхар. Царна да деза малагІча отделене, бригаде, боахама складе мел удобренеш я, царех миччта пайда оц, лаьтта хьаьнадара хІана хар фул.

КПСС XXIV съезде белгалдаьккхар чудахьа ялат алсамдаккхар хІахо йолача хана а юрта боахам догІабоалабеча керттерча проблемаех цаІ а йолаш хоаш хилар. Ухх пятилетказа йинь центнер гІаххета деза хІара гектара тІара чулахьа гурахь дув ялат. Из хоаш хила веза хІара механизатор, колхозхо, совхоза болхло, цар къовсам доаттабе беза съезда решенеш кхоачашъяра. Партийни организаца а цу гІулакха сарцагІъяла еза, из ахы а шерагІа боаржабе беза хІана кхалла бу партийно - политически болх.

Ялат дІадера тешпаш лоха хилара керттерча бахьанегІа цаІ да техникех дерргІа пайда ца оцар. ХІане, гуйран балхаш доалаш лаьттача хана, дукха тракторах кхьча балкох муктьалил. Уж ерригаш а болх бе дІа а оттаьл, механизаторий къахьегам дерггІа вІашгІехьбаьккхача дикка сихде йиш хургъа ялат дІадера балхаш. Цу гІулакха уйла е еза хІана хІара боахама кулгалхочо, специалиста. Партийни советски органаш а декхарийла а лаьтта ахара, из кийчдора, ялат дІадера гІулакха декха барт тІаоаттабе. ялат дІадера гІулакха тІехьайисача боахамашта геттара доархІаме да чаьтта аха а, ялат хІаде а из моггта духхагІа агрегаташ араяхар. Цу гІулакха новкъостал де деза «Сельхозтехника» объединене отделеней специалисташа а.

Берригь советски нах а сайна, «Социалистически ях вІашгІехьйоаккхийта дІахо тоадарах болча» КПСС Центральни Комитета сецамо чІоаггІа догаш ураттахаь ба хІана Нохч-ГІалгІайчен юрта боахама къахьегамхой. ХІане ялат дІалуваш латтача хана чІоагІа теркам тІабахийта беза Сийлаьбоаккхача Октябрьски социалистически революцие 54 шу кхаьра сийна яьржача социалистически яхьа результаташ дикагІа хилийтара. Шерра махага дІаххайкаьде деза хьалха даттарий толамех, массанена а дІайоаьийта еза цар опыт, юкъедахьа еза материальни стимулаш а. Миччахьа, моллагІа болх беш из вало а, колхозхочун, совхоза болхлочун болх дикагІа бе безам хургбола гІулакх де деза, материальни стимулировани принципех пайда а оцаш.

Ха хьежаргьац. Дукха ха йоаццаш хилла хиннача лейна а латтача шелало а дІалех ялат дІаде лаьтта сахилга. кайчделга. Фу дІалухьа сихлар.

Нохч - ГІалгІайчен ахаш аьладераш. шерагІа йоаржае Октябра кьалхара социалистически ях, сихагІа дІаде ялат. ТІадоагІача шера ялат хьувкьаьра мел эшар де.

ВЕНГЕРСКИ ДОТТАГІИЙ—ГРОЗНЕ

Селхан вай республике кхаьчар Нохч-ГІалгІай къахьегамхошца доттагІал тессача Венгерски Халкъа Республика Комаромски областера делегаци. Делегацена юкъе бар ВСРП Комаромски областной комитета секретарь Ференц Толмачи, областной исполнительни комитета председателя заместитель Ференц Амин, шахтерий парткома секретарь Янош Лантош, мехкдаьтта чаккхдоаккхача завода цеха начальник Михали Мади, цу завода инженер - экономист, делегаце переводчица Эльви Каплань.

Грозненски аэропорте Венгрера баьхача хьаьшашта накъбаьккхабар КПСС Нохч - ГІалгІай обкома секретараш М. Ш. Бакаттгиров, М. А. Доркиев, М. А. Нерменов, Нохч - ГІалгІай АССР Президиума председатель К. И. Садиев.

Хьаьшашца бар доттагІал долча мехка вискьашта Москве накъабаха хиннa КПСС Нохч-ГІалгІай обкома секретарь Х. Х. Боков Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Совета председатель Р. В. Ваганов.

Хьаьшашта шатта накъабаха хилар КПСС обкома бюро кхьабола членаш а.

Хьаьшашта хиашца накъабаьхкабар шатта грозненски пионераш а.

Саррахьа Венгрерча хьаьшаца экскурси йир Грозне гІалла.

Сурта тІа: Венгрера баьхна хьаьший аэропорте тІаоцача хана.

С. ХАНИЕВА сурт.

Персеполисе цІей дездар

ПЕРСЕПОЛИС, 14 сентябрь. (ТАСС спец. корр.). 25 бІаь шу хьалха йилла Ирана къаьнера столица Персеполис ирански пачхьалкхе хьахиина 2500 шу дизарца дуазаленна хулача церемоней цента а хиннa дІаэттай укх деношка.

Ирана шахиншаха Мохьаммед Реза Пехлеве хьийха цІей дездачe Персеполисе кхаьчаб дунен тайп-тайпарча мехкий пачхьалкхеншта правительствашта керте латтараш. Царна юкъе ба ЧССР президент инарал Л. Свобода, ВНР Президиума председатель П. Лошонци, СФРЮ президент Иосип Броз Тито, СРР Пачхьалкхен совета председатель Н. Чаушеску Эфиопе император Хайле Селассие, Инде президент В. Гири, Турце президент Дж. Сунай, Финляндла президент У. Кекконен, США вице - президент С. Агнью, кхы дукхахбараш а.

ЦІей дездеба кхьбаьлла вахка СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный 13 октябре Персеполисе кхаьчар.

Хьаьший чубаьара Персеполисе юкъерча аьле чу доккхийча чаьтарех латта хоа город йиллей. Цу городе плакировкие дегайхойт ахеменидски лагерь, хІаьта чаьтареше — шийча замалахь пеласьяш чубахьа хІенош. Чаьтаршта юкъе да дунен ерригь континента вІераш тахка асфальт йилла шера нахкаш. Чаьтараштa хьалхашерча декхача мечтаю хіа а цІей дездача онкалаш баьлнача шехкий пачхьалкхан бойракаш, Ирана пехкинашлен шахинше хьаьший гІарача мийлаш ах го довцаш а уж байракаш. ЦІей дездеча юкъе дегаа доьшашта оттаь программа а цу программагІа уж гІоргба. Пасаргаден Накше - Рустамен, шийча Ирана памятникашка хьожаргба. 15-ча октябре ахеменидски замана стилагІа йоаа тІема тараз хургъа.

Персеполисе цІей дездеча хана шиназски университете гулбенай Ирана пачхьалкхе хьахиина 2500 шу хаалара хетаь иранистий дунен халкъашта юкъера конгресс. Конгресса баьха юкъе дерхьа лоацаш бе дунен 40 мехкара баьхка Іилманхой, царна а советски специалистий тоачка а.

Н. В. ПОДГОРНЫЙ—ИРАНЕ

ПЕРСЕПОЛИС, 14 октябрь. (ТАСС спец. корр.). Селхан сарахь Ирана шахиншах Мохьаммед Реза Пехлеви вииттагІа СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный волча хилар.

ВІашагІкхийттача беаане чакхоалаш хІаьхка хьамаьл хилар.

КОМСАШ ЧУЭЦАШ ЛАТТ

Юртбоахама продукцех алсамдаккхара, ерригача торонех пайда эцар, да тха совхоза къахьегамхой керттера декхар.

Парте решенеш цхьоккхачешна шоаш тІаейна декхараш дац из дуна укх денош тІатеІІа боах беш ба «Нисосальский» совхоза къахьегамхой. ТІеххьахоачашьбий пар пачхьалкхена соий баьццаверкий дохкара план. ХІана комсаш чуэцаш ба совхоза къахьегамхой. Укх шера 380 гектара тІа кхаьвй уж боахаме. Пхьаьх да мара дац № 5 йолча бригаде комсаш чуэца болабенна. Хьанар кхо ца деш болх беш ба бригада къахьегамхой.

Лакха къахьегама толамаш доахаш районе меттел республике а цІи хеза ва 5-ча бригада бригадир Алхастов Дауд. Дукха хи е по совхозе къахьега, 1967 шера Алхастов Дауд № 1 йолча сом кхебеча бригада болх тоабе хьожавир. Хьалха план кхоачаш ца еш хиннача бригада из аьнача шера 152 процент кхоачашйир пачхьалкхена сом дІачубалера план. Кхо шу да Дауд № 5 йолча комсаш лелаеча бригада кулгалдеш вола. 90 гектара тІа я цар лелаю комсаш.

32—35 саг ва хІара дийнахь комсаш хьекха арадоалаш. 50 тонн комсаш дІачуьдар бригада коллективо укх денош совхоз пункте. Укх шера цхьа кхоачалтье вІашгІехьдаьккхадац бригада. Фуд цул бахьан, Дауд бригада кулгалде валехьа эшначе тайпара гІулакх дахьаш комсий плантацешта. «Мальдин эихача лаьарош дукха ва ду комсий хешта. ТІехьайоахам шоашай ду лазаре духьах молхаш тохара даьнай. Совхоза къахьегамхошта дагцолгІа хІара гектара тІара 70—80 центнер хьомсаш чуйиш. ХІана 20 центнер мера - из царна сона план. 30 центнер гектара тІара уж кьчча тоачи дерхІ дІаий. ХІана из?

Цу латтара дала кхьа жоп мара дац. ХьалхагІа комсий кхашта уж хьаьвдара удобренех еттар. Цул соьгІа цу хана керттерчa дяьгхе комсаш лелаеш из совхоза. Цунга хьежйа дукхагІа тоаш тІаухкийтар уж хьумгьаре.

ЧІоагІа новкъарле йа да комсашта дагь мара оссар ца дар, ший хашохьа лаьтта цакха ца дийкхар. Цигьаа хийлу комсашта обработка еш хана трактораша уж тедаш. Цудухье во латт уж. Шоай кхашка дега комсаш сихагІа чуэцара берригь цу тІабалийтаб совхоза къахьегамхоша. Алхастова бригадана новкъостал да уж кхача бригадешкара болхлой а. Кхаь дийнахь цар чуйийр 20 тонн комсаш.

Дика болх бу комсаш чуэцача звеньевояш Сальмурзиева Іебикаьт, Садиева Туммиса, Эсмиева Гулаза, Ватигова Назда, Ильясова Дибес, кхыдер. ПланагІа 200 килограмм комсаш хьаькха езача царех хІаране уж хьийоах 250—300 килограмм.

Наьтта толамаш даха царна новкъостал ду болхлоашта кхаьа хьаьрача социалистически ях.

К. ЗЕНЦОВА,

Ачхой-Мартана района «Новосельский» совхоза керттера экономист.

БАЛХАШ СИХДЕННАД

Къамаьл даш йоаш ха е дукха хоаш аттон боккхаш хаддар Наьсаренча «Нзарикский» совхоза Али - Юртарча отделене управляющи Мальсагов Исхьак. Дукха моттиге хул дийнахь из кхача хоаш, цул новкъостал, йорт оаша. Совхоза отделеништа юкъе шоаш долшо хьалхало дІа ца дош гІерт аьтхерталхой.

...ГектарахІа хьежача мехо кьетта эгадеш еша бер хьаьнкІий хьа.

Майор тІа уж хургда шу цера?— хетт са Исхьакига.

ХІаналлахьа дахадаь, — аьлар во. — Гектарашкашта шоаш вІашагІбетт уж.

ВІаьсти ялата дІа мел йийна 400 гектар хьажкІаш тахтерашкашта дІайийхьар уккхаь. ХІаьта хьажкІаш чуэца йолайча шоаш аьаргГаш мотташ аІагІа ІнЙнабар уж. ТІаккха хьаьгул а баь хьалхашка латта декхар а хІаьта царна хьажкІаш чуэцам деча балхеа доагІар дІахьайкха а дем совешаш хилар отделене. Цудухьа хІана кхоачаинду уккхаь лаьрхІар. ХІара кхи да махссада дола итогаш а оаш шоаш баьча балхех доагІа гІад, хІаьта малшат соьгІа аьхарех йоагІа хьажкІаш дІалу цаха.

Цу гІулакхе къахьегама оссара, балхаьвра безам айду. Ший цІагІа мел вола дезалхо а воалашаш йоаггІар Галаева Библаха ший 2 гектар хулача кхай тІара хьажкІаш чуэца. 8 тонни 8 центнера чІорамаьлха хьажкІаш дІаоллар цо ший гектара тІара.

Октябра цІей хьатІакхачалахьа аьІ хьажкІа йоалае гІадаш ца сагІайта аьврхІа къахьегаш ба аьтхерталхой. Мукъадаь лаьтта оахаш тракторош йоаха.

КІа дІадувча хьалха керта а. Яьдача хоане 10 ал хьалха 1700 гектар лаьтта из дІа а дийн бола чакхбакха гІертаж сенхахаш тІехьа йола берхІ агрегат йоала уккхаь. ХІана ца оашаш дІалайна хьаьнад уккхаь хьаташ.

М. КАРАЕВ.

ЛАЬТТА ХЬАЬНДУ

Укх шера вай республика механизаторешна планагІа 636 эзар тонн органически удобренеш йилла езаш бар кхайкна. Цар тІехьлоачашьдий кхашка органически удобренеш аьхара шера план.

Наьтта, Шалинский района механизаторешна планагІа 37 эзар йилла езача 45 эзар тонн моттагера удобренеш яьккхий кхашка. Надтеречни района механизатора, шоа планан мел эзар соъгІа тонн органически удобрени дІайийхьей шоаш.

Дика, вІашгІехьбаьккхий, кхашка органически удобренеш ухкаргІ боах Шаьла района. Кхашка моттигера удобренеш аьхара план 66 процент кхоачашдийна ду район боахамашка.

Цхьабакъда массанахьа а миттте дика вІашгІехьбаьккхабац из болх. Масала, Сунженски района механизатораша кхашке органически удобренеш аьхара план кхоачашьде тІехьабенаб. ПланагІа 110 эзар тонн йилла езача 26 эзар тонн мара йиллаш.

Эшача тайпара теркам беш органически удобренешца лаьтта хьаьндара Ачхой-Мартана, Ведана, Советски районий боахамашка а. ХІана гурахь дув ялат дІадалга чакхдоалача хана, гуйранен Іаьна заманахь кхашка органически удобренеш аьхара балхаш тІахьожам доаттайе беза республика колхозийи совхозийи кулгалхоша, специалисташа. Республика кхашка органически удобренеш аьхара план кхоачаьшьдара кхашка дІакхача эзар а 200 эзар тонн.

1971 шера 1 октябре кхаччалц удобренеш аьхарагІа бола

СВОДКА

Районаш (план процентаца)	
Ачхой-Мартана	58
Ведана	29
Грозненски	69
Гудермески	65
МалгІабека	76
Надтеречни	107
Наьсарен	30
Наурски	[illegible]
Ножай-Юрта	4
Советски	[illegible]
Сунженски	29
Урус-Мартана	77
Шаьла	36
Шелковской	122
г. Грозный	59
Республика гІолле	64
ДІадахача шера 1 октябре кхаччалц	78
МСХ колхозашкей совхозашкей	87
«Скотопром» совхозашка	143
«Грознефть» объединени	117
«Консервплодоовощ» объединени	89

КОНВЕНЦИ ЧІОАГІЪЯЬЙ

1971 шера 14 октябре чІоагІъяьй 1970 шера декабрь бетта Гаагe дунен халкъашта юкъерча конференце оттаь закона гІа йоалаш бехкало чемош тІаьтдоавоах хулача къовсамах йола конвенци.

ЧІоагІъяь да тІаккхоачаш конвенце кулгаш таьде 70 пачхьалкхено, царна СССР НРБ ВНР МНР СРР ПНР ЧССР СФРЮ ГДР ФРГ США Францэ Канада Итали Австри Швейцари Швеца Норвеги Финляндла Турци Иран Афганистан. Царна а йолаш. Конвенци чІоагІъяьлга дуна хул ба хьежа йиса цоагІа пачхьалкхе дунен хІахийта беш болаш е.

Францэ чемаш эшшагІа лоацаш хІаьанехое духьалоче къовсамех йола конвенци самолетaш дукъаьлоа Францэ чемаш тІа бер дІатаьча лелача чоно йолаш цІенталшттачо духьалъ доаттаьбеча къовсамех доккхІаш дунен халкъашта юкъерча юридически инстоумент а. Самолеташ тІа дош хоа дулмане гІулакхаш хьаьстта адамаш да цар массаьа оаштон. Самолета членаштош кхоуше хьаьна. оагаш доггІа кхь боре новгьарлоеннай еш из деха.

Конвенци цуй самолеташ йийча чуъахьашта пачхьалкха беза уж дохкьарох Іазак ноттаголаш. Эу, дикхо ше йолча аьна пачхьалкхе, из моллагІча бахьана из дехаш ухь хьаьи а. декхаренаш а из сора хала. Конвенци юкъе дагІъа доаттачо шоашта дохьаю тІа ма цу тайпарча чалмихошта хьежа Іазаш за. Эсладжий тьеабалоа пачхьалкхашен согласионаш шоашта юкъе йоачьача пачхьалкхене самолеташ йийнача бахре бола дузанхой тьеабалоа йола ноцкьеш беш бахьан хы кочелеги.

ДОТТАГІАЛЕИ ДУВЦАР ВІАШИ ДИЗЗА КХЕТАДАРЕИ ХЬАЛЕ

КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, Советски правительства хьийха 11 октябре хена 13 октябре кхаччалца Советски Союзе хилар Советски Союза кулгалхоша, хаккъо безамей дог цІенен тІайица Египта ІарбиЙ Республика Президент Мухьаммед Анвар Садат.

А. Садата Советски Союзе волча хана Л. И. Брежнеаца, Н. В. Подгорнеца, А. Н. Косыгинца переговораший къамаьлаши хилар. Переговораш хилар дувцар дизза вІаши кхетадарех, безамерчен хьале, советски кулгалхой Президент Анвар Садати вІашагІкхийттача хулаш махкалара. Къайне йоацаши дог цІенех хиттар шишка а мехка юкъера политически, экономически, культурни, тІема - технически доакъоЙх къаьхьехьара деаш, чІоаггІа дагІабар Гаргарча Малхболерча хьалах долча деший, хІаьта шиъта вІаши хьаштпола дунен халкъашта юкъерча кхьча актуальни хьанай хьакъехьа.

Переговорашах къамаьлашк дерча хана тІайиЦар цхьана аь Советско - египетски комиссия. ОагІонаш раза хилар шин мехка юкъера доттагІален вІаши гІулакхаш деладарей отношенеш дерригача доакъошка толлеца дерригІа дІахийлар, уж хІахо йоларча хана чІоагІбеш шераьен чІоагІо аь йоаш хилар дІакхайкха а дир, шуна новкъостъя деш да Советски Союза Египта ІарбиЙ Республикаией юкъерча доттагІалахи вІаши деладеча гІулакхеи йола 1971 шера 27 мае оттаьаь Договор а.

ОагІонаша чІоагІдир тІехьа тІайоагІача хана а империализмаьен колониализмаьен духьалярча, халкъаш маргалонех хІалене хилара, социальни прогресса тІехьарча къовсама дараа тІара советско-египетски доттагІал, вІаши пайдане дола гІулакхаш деладаре йолча шеррача торонех пайда эца гІертаж хилар. Уж гІулакхаш кхоачашдара тІалерждаь лаккхаш де барт бир оагІонаша.

АРЕ Президента А. Садата белгалдаьккхар, советско - египетски доттагІали дерригача доакъошка Советски Союзаца вІаши деладу гІулакхаши дІахо а дегІайоалалера Египта кулгалхоша боккха лоархІам беш хилар, царех империализманей сионизманей духьал, социальни прогресса новкъа мохк дІахо а дегІабоалабара АРЕ доаттабеча къовсама поалгцеш чІоагІьяра боккхача доархІам фактор а лоархІаш. Египта ІарбиЙ Республика правительствашн халкъей цІерагІа цо дег чура баркал аьлар Советски Союза империалистически низашта духьал доаттабеча къовсаме тешаме чІоагІало а хиннa дІаоттадола дошха новкъостал дарахи хадданза хьалдоацаш хиларахи.

Советски оагІоно юкъа а чІоагІдир шо тІехьа тІайоагІача хана а Египтая кхьча ІарбиЙ мехкашкех массе а оагІонаьра новкъостал дергхилар, цар империалистически израильски агрессена духьал доаттабеча ниЙсхой къовсаме хьалдоацарехилара.

Шинна а оагІона хетачох Москве хьча переговорехи къамаьлехи Советски Союзаи Египта ІарбиЙ Республикаией юкъе. Советски Союза Коммунистически партенеи ІарбиЙ социалистически союзаи юкъе йолаш йола доттагІала отношенеш шерьарен чІоаргьарен гІулакха тІехь кердо доархІаме етап хилар. Шинна а оагІона овлагарча хьалташа малххарен империализмашна духьал, маршара а социальни прогресса а тІехьа доаттабеча къовсаме уйлаш цаІаш хилара тІора хьайоагІен уж отношенеш хьан чІоагІа барт тилар дарда тІа, вІаши теннари дерхІарен дарда тІа.

Президенто Анвар Садата доккха баркал аьлар КПСС ЦК-ана, СССР Лакхехьарча Совета Президиумa, Советски правительствана, дерригача советски халкъа хьаьшинал цаьхи безаме тІаэцарахи. Президента Египте баха хьийхар Советски Союза кулгалхой Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорный, А. Н. Косыгин. Из раьза хиннa тІаийцар.

(ТАСС).

СИГАЛА—«КОСМОСИЙ» ГРУППА

1971 шера 13 октябре Советски Союзе урагІъяхийтей «Космос-444», «Космос-445», «Космос-446», «Космос-447», «Космос-448», «Космос-449», «Космос-450», «Космос-451» яха Лаьттай искусственни спутникаш.

Дерригa бархІ спутник урагІъяхийтай цхьаь ракетаца - носителаца.

Спутникаш тІа оттаьй научни аппаратура а, ракета хьалхара болаш Іалашо йола аппаратура.

Спутникаш тІа оттаь аппаратура дерггІа болх беш я. Координационно - вычислительни центро обработка ю Іочуехка информаци.

НАЬХА ХЬАШТАШ КХОАЧАШДЕРАШ

КХОАНА — КХАЧАН ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОЙ ДИ

КЪАХЬЕГАМХОШТА — МЕРЗЕИ ХЬАЬНЕИ КХАЧА

ХІАРА шера миллионаш болча кхачан промышленноста болхлоша дезду шозй дІей — кхачан промышленноста болхлой Ди.

Баха лах кхачан продуктІашна йолашбарх дайьсе дукха хІама карагІдаьккхал вай республика кхачан промышленноста министерства болхлоша а. ДІахьача пятилеткагІа арахецаш йола продукци 16 процент дегІайоллайир, дукхагІа арахец хІинэ маьхка-булочни, кондитерски, макаронни изделеш, минеральни хий, йий, вокош довла малараш.

Толаме кхоачашйир барх ІлагІа пятилеткан задани № 4 йолча маьхк еча заводо, маьхка комбината, Шелковской райпищекомбината, макаронни фабрика, Гудермесски горпищекомбинатэ, Гудермесски маьхк еча завода коллективаша. В. И. Ленин вэь 100 шу дизарц сийна кхиэмча икье лакхаре къахьегама толамаш дахарах макаронни фабрика коллективана КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума, республика Министрий Совета, Облсовпрофа юбилейни Сийлен грамота елер.

Дукхача болхлошта Советски Союза орденаш медалаш елир дІахьача пятилетке хьшэре къахьегарах. Масала, Ленина орден елир № 1 йолча Грознерча маьхк еча завода пекаре Е. П. Латышна, Къахьегама Цlена байракха орденаш — В. И. Валуевайна — пивзавода разливщицана, А. В. Миналкеновна — № 2 йолча Грознерча маьхк еч завода мастера, Е. Г. Чувашовайна — № 4 йолча Грознерча маьхк еча завода машиниста, А. А. Золотовайна — Шелковской райкомбината захатчика, П. С. Тетинна — № 3 йолча маьхк еча завода слесарий бригадира; «Знак почета» цуь орденаш еннай: макаронни фабрика производстве заведующена Н. Ф. Володайна, минеральни хий деча Серноводски завода слесарь-наладчика Х. Х. Ханимсена, кондитерски фабрика машинисткана А. А. Чалаевапа, Шелковской райпищекомбината зарщица Ш. Эпендиевана, республика кхачан промышленноста министерства центральни лаборатори заведующена Н. Т. Гашимовена, кІаьта медалш елар промышленноста тайп-тайпарча предприятешкарча дукхача болхлошта.

ХІанз предприятешна дукха балдаш ду арахеца продукци дикагІа хилийтар, цуй ассортимент шерьйра, керда технологи юкъейолаира, производства культура лакхьара тІадердадь. Укх тІехьарча хана чІоагІа терцаш тІадахийтаб продукце ассортимент шерьйра а керда изделеш хьеш цуй структура хувцира а, иштта берий кхачани изделеш хьеннал лохаьбра. ДІахьача пятилеткагІа 173 керда издели хьаьр йолайир, хІаьта укх шера — 17.

Наьха хьаштеш тахка а техха, маьхк йоттача предприятешца дукхагІа арахеса йолаьй лакхарча сортагІа йолча хьоарах яь дукха калорийни маьхка-булочни макаронний изделеш. Арахецача кердача изделешца шоаш бакхкаб бахача наьха цуй тІа бола ниха. Уж наха хІара дукха дуича хІалмен рационца а.

Наха хоттаяш а лоцоеш яла маьхк. Из дІадахача шерарчул 22 процент дукхагІа арахец укх шера. Иштта наха дика дІаоаьц я Грознески булка, вафельни изделеш, «Ассорти», ихе, рахат-лукум, кхьираш.

ЧІоагІа йоахко ю диетически маьхка - булочни берий кхачан кондитерски изделеш арахецара.

Ло бойлалехьа хьалхагІа бол механически хьуэц, цунах даькъий дош кердача технологегІа маьхк еча комбината. № 3 йолча маьхк еча завода. Гудермесерча маьхк еча завода коллективаша тоьлла лаккхьей арахецача изделей дикал.

Хий чом болашагІа хилийтара Грознески йий доаккхача заводе оттаьй 200 эзар ккал-сахьат йолча холодильни установка а кхыйола теплообменникаш а. Вокош довла малараш хьадеь оборудование хийдей, оттаьй автоматически линии.

Арахеца продукци динагІа хилийтаро йиш хилийтар №№ 2, 3 йолча маьхк еча заводий, Грозненски маьхка комбината вафельни чІоралаш дечен цейй, макаронна фабрика продукци саккат доаппаш арахецара Саратовски системаре доала.

Производства керда техника технологи, оборудование модернизаци юкъейоалаеча, технологически процессаш эргайоахаш тоаеча леча балхаша торо хилийтар пхьацайолча участкашка мощностех дикагІа пайда эца, кулгашца деча балхашта механизаци е къахьегама оасарле лакхье.

Ачалкерча заводе болх бе йолайлийтай сахьата ялх эзар шуша чу минеральни хий дотта линия. Цу заводе механизаци яь кийчай продукцеца эша яьцкаш дІаусттаира балха. Цу гІуланхаша болх аттача баьккха ца Іеш, торо хилийтай продукци дикка кхчоагІа арахеца я.

Минеральни хий шушашка дотта машенаш эргаьнка товар баькам доалаш віаштІехьальлар Серноводски заводига хаддаза болх байта.

Кондитерски фабрике дикагІйола оборудовани оттаир балхаш долаш дукхагІа арахеца йолайир ирис, лимона лакъилгаш, мерза хІамаш, кхьираш.

ДОККХИЙ деккараш латт кхачан промышленноста хахьегамхошта хьалдаьша яйслагІча пятилетке.

Кхачан индустре болхлой деккарийла ба арахеца продукци дикагІа хилийта, цуй ассортимент шерьє, хьоанал лакхье, чам дикагІа хилийта, полуфабрикаташ кулинарни изделеши дукхагІа арахеца. Кердача пятилетка хьалхашка оттадь деккараш кхоачашдара уйла тІерзаь ба кхачан промышленноста министерства боккрига а къахьегамхой. Укх пятилеткагІа арахеца продукци 37 процента къахьегама оасарле 3,5 проценти лакхье эзаш ба уж.

Укх шера хьалъяь я маьхка болх бе йолаялийта эзп денцаш буен 45 тонн маьхк арахецаргІйола МалгІабикера маьхк ю завод, йий доаккха завод эргаькхке тоннк керда мощностани болх бе йолаялийта, Шэьларча райпищекомбината денцаш буен 200 тонн комсаш Іейда арахецаргІйола керда отделени, хьалъяь а маькха, болх бе йолаялийта.

Укх пятилеткагІа эргаькхкетоаь эза Грознерча маьхка комбината № 1 йолд маьхк ю завод, денцаш буен арахеца маьхк 60 тонн совьъаргІйолаш. Хьалье ляьрхІад шера 20 миллион шуша севонодски минеральни хий арахецаргдолд завод. Денцаш буеш 60 тонн маьхк ергйола завод хьалъеттаа Грозне.

ТІехьарча шерашка кІашк талика, тІорменика, пичканика йовхаш арахеца изделеш дукхагІа иле а, цу даькъе наьха хьаштеш кхоачашдара дикле тІехьаюс тха предприятеш. Цуь кертервараех кхоа бахьан да упаковочни машенаш ца хилар, тхона кІопилгаш хьеча «Дружба» кхача картонажни фабрика. мелле оаха лийкхача а, тха хьаштеш дизае кхоачаш ца дар.

Производства ерригача торонех пайда эцара, экономе режим чІоагІьара, балха хана хІара минута, бедала хІара грамма, деттора, материалий хьурмат дара тІадердадь дукха балхаш де деза. ДІадохийтала хІара сомах тІебоагІа пайда махулла алсамбеккха беза.

Предприятей болхлоша, инженерно - технически болхлоша, гІулакхерчар хьинар айдаь дог уваьтта тІайцар «Социалистически ях віаштІехьйоаккхилга дІахо тоадарах» бола КПСС Центральни Комитета Сецам, хІаьта из кхоачашбара беррига диз тІабахийта къахьегаш а ба уж.

Шерра яьржай предприятешка 1971 шера план ханал хьалха кхоачашьяра а Сийлахь - боккхача Октября 54 шу дизара сийлица мукъабахера а тІехьаре яхь.

Продукцеа реализаци яра план министерства кхоачашьйй, планал совгІа реализаци яьй 184 эзар сома продукцеа.

Яхье латтарашта юкъе а 9 бетта задани 22 сентябре кхоачашьй макаронна фабрика коллектива.

Къахьегама дика толамаш дахдаз Шелковской райпищекомбината, Назрановча маьхк еча завода, № 4 йолча маьхк еча завода, МалгІабика горпищекомбината коллективаша.

Сийлахь - боккхача Октябра пирия шнкоаттІара хьалъдахара кхачан промышленноста болхлоша де йиш мел яр беррига тІалийна социалистически деккараш кхоачашдалар план кхоачаьера.

В. ЛИПИНА,
Нохч - ГІалгІай АССР кхачан промышленноста министерства министр.

БОЛХ КА ЙОАЛАШ БУ

ЙйслагІча пятилетка хьалхарча шера юккъера квартал я хІанз. КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашьяра хьинар айдаь къахьегача маьхк еча комбината коллективе 9 бетта план 27 сентябре кхоачашьйй, планал совгІа реализаци яьй 280 тонн маьхка-булочни 10 тонн вафельни изделешта.

Къахьегама оасарле лакхъяра задани 8,1 процент тІеххоачашьяьй. ЧІоагІа терко ю арахецача продукце ассортимент шерьяра, эконом режим чІоагІьяра. Дукхьал технологически процесс кийсьяра, йоаш йола бедал кхоара, продукцега дІалодар кІезигдара, электроэнерги кхоара чотах отчетни хана кходаьд 42 тонн хьоар, 48 тонн условни довгор, 11,5 эзар киловатт-сахьат электроэнерги.

Кходьча бедалах хьаьй 56 тонн маьхк - булочни изделі. Арахецача продукце ассортимент шерьяра чотах укх шера йис бетта арадийхай лакхача рецептурагІа йола 650 тонн маьхкабулочни изделеш.

Дикка деккареш болхлой изобретательски хьинар, — 12 рационализаторски предложени еннай цар, шера хула пайда 2,5 эзар сом а долаш.

ДикагІйола рационализаторераш лоархІаш ба технолога А. И. Дембиевна, пищевщика С. Халоева, слесараш И. С. Коротич, Л. Е. Бобич, С. Г. Пискунов.

Керда хьинар чудоесадаь къахьегамхошта «Социалистически ях віаштІехьйоаккхилга дІахо тоадарах» КПСС ЦК баьча Сецамо. Цу документага хьежжа тхоай торонаш таха а техка Сийлахь-боккхача Октябра 54 шу дизара сийна къахьегама толамаш а доахаш, ййслагІча пятилетка хьалхарча шера задани ханал хьалха кхоачашъе дош денвад коллективе. Деккараш тІайцад экономически анализ лоархІам а беш.

Хьадда аьлча, тІайцача лакхача социалистически деккарагІа ляьрхІад шера программа 28 декабре чакхъяккха, планал совгІа 85 эзар сома маьхк продукци арахеца (хьалхагІа тІайпача деккарех 70 эзар сома маьхк), организационно - технически мероприятеш чакхъяхараи НОТ-а планаш юкъейоалаяреи чотах къахьегама оасарле 8 процент лакхъе, дикагІйола маьхк-булочни изделеш 850 тонн арахеца, царех 750 тонн — Сийлахь-боккхача Октябра 54 шу дузаш, 10 эзар единица вафельни изделеш: хьам ялх тайпа издели хьае йолае, царех 5 тайпа — Октябрьски цІей тІаккхоачаш.

Вай Іалдах дахиа 54 шу дизара кийчо ярца цІаьавв тха болхлой шоай традиционни цІей а хьахьегама совгІатех кийчдеш ба.

Цунна толаш ду октябрь бетта 15-ча дийнахьа а тІехь шоай цІей чотах — 17 октябра чотах — уж хьахьегаш хиларо. «Кхачан болхлой Дениа» дикагІдола совгІат хургда кІдархошта тоъаш хиалах дика маьхк-булочни изделеш хилар.

Октябра хьалхарча социалистически яхье хьалха латт коммунисташ ий. А. П. Минацаканов, — Къахьегама Цlена Байракха ордена кавалер, Г. Буганова, А. И. Давыдова Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета депутат керте латтача бригадай коллективаша. Къахьегама хьинар айдара хьокхам гойташ ба производстве дикагІйола болхлой Ленински райсовета депутат, йола пекарь Е. Парова, Ленина ордена кавалер йола пекарь Е. П. Латыш, Е. Д. Гойгова, машинист В. И. Деревянко, пекарь Е. Чувашева, кхыбараш.

А. ТАРАНАНОВ,
маьхк еча комбината планово отдела начальник.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьтехьа) кердача продукцеца хьалаш ба маьхк еча комбината директор С. Малаев, вафельни цеха начальника К. Ахматханова, мастер А. Давыдова.

И. ПЛИЕВА сурт.

Къахьегама совгІаташца накъабаьххар цІейна

Грозненски кондитерски фабрика болхлойна дика совгІат кийчдаьй шоай цІейна. Йис бетта планал совгІа арахийцай цар 93 эзар сома маьхк конфеташ, пряникаш, печенеш, кхыйола изделеш.

Къахьегама оасарле лакха ийларах кхоачашбаь Іеш кондитераш. Цар кІагІерта къоасам лоаттабу аихецимо продукцега хІаболя мах лохбара: Из бахьан долаш укх шера пачхахьалккхенна планал совгІа 10 эзар сом пайда баьб цар.

Уж толамаш доахача хьинаре лакха лоац кондитераша бригадира Абрамович Полинас, Яндарова Камотас, Амерханова Хьавас, Пагалова Белас, Федоренко Любас кхычар. Юкъера дааьрхІача шоай сменин нормаш 125 — 130 процент кхоачашдьо цар. ХІанз пятилетка шоллагІча шера чотах къахьегаш ба уж.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) болх беш ба К. Яндарова, Х. Амерханова, Б. Пагалова, Л. Федоренко.

И. Плиева сурт.

ХЬИНАР АЙДЕННА

«Социалистически ях віаштІехьйоаккхилга дІахо тоадарах» бола КПСС ЦК Сецам дог райза хийна хьал а лаьца Октябра 54 шу дизара сийленца мукъаьахара оарцагІьаьннай Нохч - ГІалгІай респотребсоюза производственни комбината коллектив. ЙйслагІча пятилетка хьалхарча шера план 5-ча декабре кхоачашъе, арахецача продукцега дІабоаца нах цих процент лохбе дааьрхІад цо. ХІанза лакхал совгІа продукцеа реализаци ярах, арахецача продукцега дІабоаца мах лохбарах планал совгІа 20 эзар сом пайда богрба комбината болхлоша.

Уж деккараш толамца кхоачашдара ерригда шоай торонаш оарцагІьахтай цар. Шерра социалистически яхь йоаржаьй цоккий, участвай коллективаша. Товарни продукци арахецара йис бетта план ханал дукха хьалха кхоачашьяьй цо, товарни продукци арахецара итт бетта план 13-ча октябре кхоачашьяьй комбината болхлоша. Ер бутт чакхбалалехьа планагІа дааьрхІачул совгІа арахецаргья 160—170 эзар сома маьхк товарни продукци. Укх шера планал совгІа реализаци яьй цар 221 эзар сома маьхк товарни продукцена.

Къахьегама оасарле лакхъяра задани 7 процент гаргга тІехкхоачашьяьй комбината коллективе.

Бедал, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоара тІехьа а чІоагІа къовсам лоаттабу комбината болхлоша. Цох дошаца беркат даьннад производствана. Кхоабара бахьан долаш укх шера цар пачхахьалкхенна кходаьд 30 эзар сом. ХІаьта яр шу чакхдалалехьа ихы а кхоаргда цар эзараш сом.

Комбината деккарта икье яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг лалаь Чингареев Салман керте латтача корта балабеш дошца малараш арахецача цеха коллективе. Цо ихы а хьалха кхоачашъяьй товарни продукци арахецара итт бетта план. Уж къахьегама толамаш доахача хьинаре къахьегарца бовгалбеьннай беххлой пх. Крайнева Людмила, Сусаева Зина, Гайтерова Хава, Махмадова Муслима, Арутюнова Александра, кхы дукхабараш а. Цар хІанзехьа кхоачашъяьй ййслагІча пятилетка хьалхарча шера задани. Дукхача шерашка иштта къахьегар бахьан долаш цар портреташ цеха Сийлен доска тІа хьалтеха доалх. Цудухье кхы а хьинар айденна къахьегаш ба уж шоай къахьегама толамаш кхы а лакхдара.

Б. КОСТОЕВ.

МАЬХКАХ ЕТТА МАШЕНАШ

БУИРИЙНА хьалхагІа хьа а гІетта арахьача керда еттача маьхка йІайхо Іы кхийтта цІена фо чуоза йиш я Назрана. Горозерча, гьйна юртийна волхача наьхьашка из кер бузабу хьалн а итташ дІа-хьа уд кІайхача маьхкаь етта сиха машенаш.

Укхааь бахача кховеткьеи итт эзар сага дІаякхачийтачул тІехьагІа МалгІабике. Сушко балача наха кхьийттал из хьае иоз болаш я укхазара завод. Сиха детІаухаш, кхачаш йоагІача Назранца тІехьален лаьрхІа ягь я из ниш бола предприяти.

ХІана наьсархой истолаш тІа хул хьалхарча, шоллагІча сорта хоза бужнаш, тайп-тайпарча логамца юкхьая «подмосковные» яха батонаш, гарга «байкаш», чІоралаш, кхьираш.

БІаь гаргга саг ва цу тайп-тайпарча чоалханерча механизацица, автоматаца, кхыйолча оборудованеца кийчъьча заводе. Бийлача беда лоа мо ціай булкигьа конвейера лента тІа гІолла дІаяд Бекмурзиева Тамарий кулгашта кІалхара. ЙоІа бІарг тІехьа на кхуйташ йолххаше а йІайхача пешка чу лелх. ТІаккха цкъа юкь яьнача гІолла пІаста ма цІийьенна «басагаш» а йолаш юха арайоагІа. Кхьметтел секунаш а тІехь доархІаш хьаьза я цар цу чу йоькха ха. ХІара издели цхь-шій минотащ я. Секунд - минот хьалха - тІехьа арахьакхача дикаь эшалу. Ира ба шайна приборашка хьежаш латтача оператора Могушкова Сонай бІарг, хаьха а цуй балла говзал, опыт. Дукха за я из цу вегара доархІамегІа, бехаткамерІа йолча ресте латта. Ийна, сиха риццу саг оттаве йиш йоаццы моттиг я из, хІанц аьлча, кІезигадукха а из хьелой дукха брак арахьрча йоагача гаю кхохкаь латтача печка чура. Солех тешаш беккаб коллектива. Саг сагота цкла векьа ца цу сменица Козоева Тамара а цига латтача хазна.

Цхьаьца, пиццина тоина чуйолача яьшка чу бод хьуеш болаш ние бола яьшка кулгаш. Мальсагова Радимхана, Гайсанова Рохай кхьбелча тестоводий, бІарг лекха мара безаш яьш чу сов хьоар, кий чугІоредоашаш кхопкаш а тейаеш.

Маьхк хьаю конвейер йоалалу хьоар долсарашкара. Хьоар лоссар'м цІа мессеа бола майех я. Галеш хьа а довсташ из-хьоарала «кхаба» мара езаш цар. ХІаьта а атта лаш из де.

Октябра цІой сийна еча маьхкаьга дІабода нах лоадбеш хьоар кхьлола руакьа кходеш, къахьегама оасарле лакхъеш 10 эзар сом цІена пайда бе ашна шоаш тІайийца деккар кхоачашде гІертаж боаш уж. Из кхоачашдара ларх чІоагІа я. ХІара бетта план тІехкхоачашьеш хьайоагІа завод. 9 бетта пайд (продукци) арахецарен из йахьаре, 110 процент кхоачашьяьй. Хьалхле дІа ца хецаш хьайоагІа мастера Сулейманов Мурада смена.

Сихбенна беттаьу предприяте къахьегама пха мел ца болийташ хьуьяча кІахах дош ца аьлача йоаль. Цу слесарий, монтерий балхаца дуваленна да завода керттера балхаш, ерригаг производство. Сий деш йоах укхаза слесарий Могушков Нурдина, Кораблин Владимира, кхычар цІераш.

...ІуйІре. Шамаьл гуйна тІехьаьшта боаля маьх, хьалбала гІертаж хьуеш. Шийло а, сихье кхьаля але а. Нах балла аха болабалалехьа йІайка маьхк яхьа лаьха йоккхий будкаш гІаагІа машенаш латт завода кое. ТаьнагІа пха езараш-хьалха отташ.

ЙорхІ сахьат доалача хана цепаш йоессаду, ивгадьа мара саг ца вусаш. Къонача директора Парчиев Бекхана кабинете гулду болхлой. Бийсанарча смена баьккхан отчет, продукци дика-вол, хьоаламаш хьалхачаьра — дукха хуй хуьеь. Технолога, парторганизаце секретара Дадыхова Марьяме а хийцаш яа ю мотт ховшта шой политически дош ца валар.

М. ЗАНГИЕВ,
тха въймарр.

НАХА БАРКАЛ АРГДОЛАШ

МоллагІча предприяте болх, цо болча тайпаре хьаькоча шоь болаш хІама дац цифраш мара. Цудухье цара лу аз хьалхаро доше.

ДІабахача йис бетта 4352 тонн тайп-тайпара маьхка изделеш яннай оаха макждаьттахошта, колхозошта, укх я планал 152 тонн дукхагІа. ХІаьта продукци ехкай 827,4 эзар сома маьхк (план — 715 эзар). 10 эзар бІа гаргга цІена пайда баьб заводо.

Цу хьоакханиста юкъе тха бригада коллектива дайза а да. Дикахлойтац оаха сменаш ведаш тІехкхоачаш ца ши. Дика продукци мера дуарьац вай нахе цхьа кІоагІа вай смено ца тІехкоадж продукцеськи деккарна тІа. Тхоай деш декадец оаха.

Тха бригадийн I сорт юкъе цІеї вац къахьегама оасарле лака йолаш, цо бахьан долаш бош юкъебеттаж. ДІайхача дашада ювстабе вайна массане а цІерах тха езаргьяр. ХІаьта цара альнне яр ца аьнцара волац, цо. Из а боаш маьхка изделеш еча машена тІа бола беш йола Оздоева Роза. Дика Іомаш ца маьнниэта профессия, хьарчйола къахьег.

Октябра цІей гарга гІертача укх денощца дукхагІа, дикагІа къахьегаьмарт кІарв вар. Лаь тхона тхоай оха дахйийча Назрана маьхк ерашта тІехьадеш. Хьалле. хІанз тхоро я. Из оаха дІа а хьадоагьяц.

В. БАЙНОВ,
Сунженска районе маьхк еча завода сменни мастер.

Тхо тІехьадусаргдац

Тамашье мегаргдолаш хІанз да из: тха межадьтта догишкеиа йоаккхача городе ихьа къьвиа оІамига пекарня мара ц, аьлча. Оахо хьаю маьхк, кхыйола изделеш ца тоьаш моттигаш а яйсау. ТІаккха лоадохошта ловньостал ду тхона.

ХІаьта а тхой кураьь дукхагІа а дикагІа а продукци арахеца гІерташ къакьег оаха тхоай. Ккъе, оІамигача помещене чу, Плян тІелькхоачеш да ев ихьачкха бутт дІебахийтад. ДІабахача 9 бетта 753 тонн маьхк еннай оаха тхоай межадьттахошта. Задааеал 40 тонн совгІа а из.

Тха маьхка изделей чам во ба, маьхк дика ва аьшна летакьаш бола нах дукха хилаш. Тхоай говзал, опыт, хьинар кходаш саха лар хьаштеш дІаз кхоачашдара. Дукх ба оІамигача коллективе юкъе хьокхам теле шоашта ховра кхычарна дІахьехара кхиаьрша болаш. Церех сена белгалбаха дош сий довкъостий пекарь Гичигова Иансат, гестовой Орлова Лида, слесарь В. Сакиец, кхыбараш.

Укх денощка оІалла ца хиначна тайпара хьинар тІадахийта къахьегаш да тхо. Октябра цІейна сийлешца йикъа дахара. ХІара смена чакх массаза яла гІо гаш ю оаха, продукци дикалье лаьца дуеш.

Лаьхехьа ааар ее, пекарни мара ю тха кІойх болх беш. Бахьан, укх дощшка яхар сийна эксплуатаце дІаяла кийчьеш я хордача городе йола (тхо къаьначча городе да) маьхк ю завод. Цига дийкадьа-буеш арахецаргйой оаха укх йис бетта арайийдар миссеа маьхк. Цига дІачудаха кийчлуш да тхо.

Л. БУРАЖЕВА,
МалгІабикерча пекарни болхло.

Кхачан промышленноста болхлой дезача цІейна дикача толамашца накъьенай Грозненски кондитерски завода шоколадчица Точиева Роза. Цхьанах смена дІабахийтан цо цуй сменни норма 115 — 120 процент кхоачаш ца ю. ХІаниьехьа цо кхоачашьяьй итт бетта задани. Иштта хьинаре къахьегар бахьан долаш завода болхлоша цуна кхалхарчера коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи елар цунна. Массехк Сийлен грамота еннай Розайна. ХІанз цуна сийлен Доска тІа хьалтеха доала цуй портрет.

Сурта тІа: болх беш я Р. Точиева.

И. Плиева сурт.

«СЕРДАЛО»
2 агІо, 16 октябрь, 1971 шу.

ДЕКХАРЕХ ДИКА ЛОАРХІАБУ

Сийлахь-боккхачу Октябрь 54 шу дузача дешна сийлейина нахъ-бахара къахьегама вахте оттина «Горскнефть» НГДУ мехкадаь-тахоша шёс бетта планал совгіа дахьккхад 6 эзар тонн «Іаьржа дошуш» 16 миллион совгіа кубически метр газ. Болх тешаме лохьхьийтаң цар укх бетта а. Мехкдаьтта даьккхара задани кхоачашъяра шина дог, тхо шо-ккара план кхоачашъяра шіардаш графикал хьалха ба уж.

Укх шера цу управлене болх бе болаваийтай бокха дебит йола верда кхо скважина. Ер шу доладелча дешэ къахьегама оясарле планагіа деърхІечул совгіа ялх процент даккъеннай. Планал совгіа продукцена реализаци ярах, хьалоккхача мехкдаьттаген газагев дІабода мах лохбарах укх шера пачхахьалкхена планал совгіа 250 эзар сом пайда баьб.

Управлене вуржача яхье хьалхара моттиг лелаю укх шера Даванец Евгений Митрофанович верте латтача шолагІча районна инженерно-технологически служба коллектива.

М. ЛЕВИН.

Сентябрь бутт чакхбоалаш Карагандински металлургически комбинета Социалистически Къахьегама Турпал Алтынбек Дарибаев верте латтача конверторщикий бригада социалистически яхье хайкхар «Запорожсталерая» мехка цІи йоза ставевар Егор Проскурин верте латта пхьоалагІча мартеновски пишка коллектив.

КАРАГАНДА. Дарибаева конверторщикий хьалхара ударни вахта октябрь бетта чакхъяьнай.

ЗАПОРОЖЬЕ. Яхьах дола договор оттадаьчул тІехьагІарча кІира-гІа Егор Проскурин верте латтача сталеварашта дукхъяла сиха плавкаш яьй.

Царех тІехьара ер доалайр 4 сахьатаи 20 минутаи. Из хул графикал 50 минут хьалха.

СУРТА ТІА: УССР заслуженни металлург Егор Проскурин (аьтто-хьаравар) Владимир Бораунговгара смена хьа эцаш ва.

А. ЧЕРНОВАЯ сурт.
ТАСС фотохроника.

ГУДЕРМЕСЦИЙ ТОЛАМАШ

Укх шера цІакхха а ца хиннача боеса лакхь хилар гуреть дувча алатий хьувкъам. 10231 гектар хулча лаьттан хІара гектара тІара 24,8 центнер ялат дахьар план 20,9 центнер йолча. Алхха гурахь дув кІа дар 6453 гектара тІа. Цук хьувкъам 26,4 центнерга дІа-кхьчар, план 22,4 центнер йолча. Къаьстта дика хьийкьадар ялат «Кавказ» колхозе. «Безостая-1» яхача фус дола кІа дар укхаза дІадийнар. Хаоттам во лаьттабале а юкъера лаьр-хІача хІара гектара тІара 34,4 центнер дахьар кІа. ХІаьта гонзача механизатора Вагамаев Салхавара 400 гектар долча ший кхай тІара хІара гектара тІара чуийцар 35 центнер. Дика толамаш дахьар ялат кхоачам «Дружба» а, «Октябра 40 шу» яхача а колхозий механизатораша. Масала, цІи хезача механизатора, Октябрьски Революце Орден лелаеча Алхаев Хьамвата бригадерча механизатораша хІара гектара тІара чуийцар 35,3 центнер ялат. Уж боахамаш баьхан дошаш республике еггара хьалха пачхаьхалкхенга ка бола ялат доккхара план кхоачашъйаьй тха районо.

ПланагІа дохха дезаш хиначча 4800 тоннала моттел дехкад 7280 тонн ялат. План 151 процент кхоачашъаь хул из. ХІаьта Гадуев Джандар председатель волча «Кавказ» колхоза шоэза дукхагІа дехкар ялат.

ХІанз укх сахьате района боахамашкарча механизатораша шоай беррига теркам тІабербаьб дуга сиха а ца дойташ а чуадара. Дуга маьхера культура хилар дика кхета а даь хІара шера шерду боахамаша дуга кхаш. Укх тІеххьарча шиц шера 200 гектар дукхагІа хилар дуга кхаш. Беррига дуга леладу районе 2386 гектара тІа. Дог хьестаж да дуга кхаш. Чуийца дахьнача 70 процент кхай хІара гектара тІара дахьнад 41 центнер дуга. «Степной» совхозерча Чулигов Ваин звенос 302 гектар лаьттан хІара гектара тІара чуийцаь 50 центнер доцуш сацна цІена ялат. Иштта лакха ба хьувкъам Бицуев Ширвани звеной кхай тІа а.

Дуга хьовхача а бердача а дика къахьег «Гудермесски» совхоза комбайнераша Салимсултанов Шамида, Федюшкин Михаила, Байсуев Султана. Денна йола задани цар кхоачашъю 130—140 процент. Иштта дика къахьег жаткаш тІа болх беш болча Эсакаев Ахьмда, Абдулхаджиев Лом-Іаьлас, кхьчар. Цар шоай нормаш 140 процент кхоачаш ца еш ди дІадодац. «Октябра 40 шу» колхозерча комбайнера Мачигов ВахІида дуга чуецаш шоза гаьтта кхоачашъю ший заданеш. 5 октябрага хиллача района боахамаша пачхаьалкхенга дехкад 3420 тонн дуга, планал совгІа 375 тонн да из. Дуга леладеча «Степной» совхозо шийна хьалхашка оттадаь дехкар да 5000 тонн дуга пачхаьалкхенга дохка. ПланагІа доагІачул 1100 тонн дукхагІа да из.

Сихонца дІахьош да района боахамашка шекара свекла чуэцар а. Йоккъал лаьтта яло а вохьийкъалац уж укх шера. Масала, «Кавказ» колхоза 270 гектарах хІаране тІара 260 центнер йоал свеклаш. «Дружба» совхозе 289 гектарах хІаране тІара йоал 230 центнер. ХІаьта цу совхозерча Кадельханов Адама звенона тІачІоагІдаьча 60 гектара лаьттан кІара гектара тІара 260 центнер мерза оалаш доал.

5 октябре района боахамаша шекар доаккхача заводе дІачуеннай 12200 тонн шекара свекла. Вешта аьлча планагІа йоагІарех 43 процент. Нагахьа санна шекар доаккхача заводе цхьан кІира дІа ца эцаш уж совцаьб хинна ецаро дикка аттача бахьна хургбар свеклаш лелаераш.

1 ноябрь тІаккхачалехьа еррига свеклаш хьаьха а, уж пачхаьалкхенга дІаяла а лорхІаш ба боахамий къахьегамхой.

«Социалистически ахь оІаш тІехьйоаккхалга дІахо а тоадарах» бола КПСС Центральни Комитета Соцам ярабаьнначул тІехьагІа геттара чІоагІа дог айденна къахьега болабелар кхаш ка бахкаш дераш.

Шеко яц нІсалагІча пятилетка хьалхара шу районе къахьегамхоша толамца чаккдоаккхарг хилара.

М. КАЛИНИЧЕНКО,
Гудермесски района юрта боахама продукцаш занупни ярен качествам госинспектор.

ХЬАЛХАРА ДЕНОШ

Тха районерча халкъа образоване органаша, школаша, юртий Советаша чІоагІа болх баьбар укх шерара верда дешара шу дика вІаштІехьдаьккха дІадоладара. ИхийтагІча сентябре деша боло бе болабеннача хьехархоша цІенвашта чакхдаьккхар доша дахка йола бераш дерригаш о дІаладеча. ВІаьсти а гурахь а оттаьча школе аха хьа йолча берий списка йа торе хилийтар цхьаккха а бер школана юстара ца дитара.

ПланагІа укх вердача дешара шера дешара мегъооза дезаш хиннар 11712 бер дар, кІаьта кІанз района школашка дошаш 12254 бер да. ЦхьоалагІчек кийчоки классашка планагІа дошаш хила дезар 1200 бер, хІаьта хІанз дошаш дараш а ушкал да.

Тха районе боаггІача боарамагІа чакхъяьлар хьехархой августовски совещанеш а. ВІашагІъехка хиннача тайп-тайпарча секцийкара школай кулгалхоша, яхьча хьехархоша бокиц шайда нІцар. Цу гІулакхо торе хилийтар укх дешара шера школашка хиначча ерталонайтта кийча е а дукха хала а доацаш кердача программагІа болх бард шиа теоретически знанеш хьехархошта яла а. Цул совгІа школай кулгалхоша хьехархошца цхьана кІоаргга анализ йе дІаладача дешара шера баьча дешара-кхетама балха. Гучадаьхар сахх бахча балха юкъе нийсденна кхоачамбоацарам. ХІаьта укх шера цу тайпара гІалаттш нийс ца далийтара пакъаш болгалир.

Района школай кулгалхоша, беррича хьехархоша цу тайпара дика бол дІабодабалара тІагІертта къахьегаро торе хилийтар сентябра хьалхарча деношка школе деша ха йола беррига бераш деша хоошаде. Иштта цхьоалагІча сентябре районе деша ца доагІаш 34 бер шесалар. хІаьта шилагІча сентябре. цаІ мара ца вусаш. Беррига бераш школе ахкар. Школаша а шоашкара йоагІа Іалашо лаьо хьалхе а. Цкъаладе, еррига школаш хьехархой кохрашца Іалашъьяр. кхоачаш кийчъйир дешара гойтара пособеш, дешархошта Іалашйир дешара - йолаш принадлежностах.

Школашта, вешта аьлча, дешархойта доккха повкъостал дир района юрта боахамаша, промышленни предприятеша. Иштта, «Малгобекнефть» НГДУ № 4 йолча совхоза кулгалхоша вІаштІехьдаьккхар № 6 йолча школа дешархой дІа-юха ккувла транспорт хьакъоастволга. МалгІабика РСУ гІишлоштъераша ший хашнахьа хьалгъаь дьккхар № 12 йолча школана кьатІаеш хиина помещенц. Цу гІулакхо торе хилийтар вахатош шин сменагІа мара хургйоацаш гІулакх вІаштІехьдаккха.

Цхьабакъъла, нийса хургдац укх вердача дешара шера цхьацйолча школай кулгалхой бехкагІа нийсденначча кхоачамбоацарех ца аьлча. Иштта № 1, 3, 17 йолча школай кулгалхой бехкагІа районо кхоачашъьйан дешархой нийсагІча классашка хьайбара план. Иштта, укх шера нІслагІча классашка дешаш иза бІаь дешархо хила везаш вар. Бакъда, хІанз дешаш 448 мара вац цар чу. Цул совгІа дукха школаш Іалашъйаза а хьохархой кадраца. Иштта сентябрь болш района школашка тръаш бацар бархІ математик, пхиъ физик, виъ филолог, кхоъ историк. Из бахьан долаш № 5, 7, 17 йолча юкъерча школашка ялаза а хилац физика урокаш, хІаьта № 5 йолча школе хулаш яц историе урокаш.

Из а деррига дац. Райно бехкагІа 2-ча, 4-ча классашка укх шера кердача программагІа дешаш долча берашта кхоачам хилаза Іалашдаьдац учебникаш. Цу гІулакхана школашка дешара-кхетама балха беш бола Іотакъам бушаш эшац.

Укх шера 6-ча апреле горисполкома решени хилар юкхьайцарча классашка тІемал кийчон урокаш чакдъахарах. Цхьабакъда № 3, 5, 18, 19 йолча школашка из решени кхоачашъьйац. Бахьан да тІема кийчон урокаш чакхьахара помещенеш шиш хацид хьа кийчъаь ца хилар.

ХІанз тхоай болаш бола пиа, торойаш бармагІьйхай саха белгалдоаха кхоачамбоацараш дІадахара. Цу гІулакхаца гІо эш тхона района партийни, советски организацкара, республика просвещене министерствагара.

З. ЦЕЧОЕВ,
МалгІабика гороно заведующи.

ПОЛТАВСКИ ОБЛАСТЬ. Дино вІаштІехьдаьккхар шекар доаккхига Ленински шекара заводе. Укх шера укхаза оттайъ автоматически центрифугаш, нерда ... аппарат, кхьнара. Цар яшп хилийтар свеклан дукхагІа чаккхьа ... дахар.

СУРТА ТІА: укх шера пра-приято отталь автоматически центрифугаш.

П. КЕКАЛОВ сурт.
ТАСС фотохроника.

САМУКЪАДОАККХА КОНЦЕРТ

Каст - каста хул Грозненски района Чаьчанарча культура ЦІен художественни самодентельноста артисташ юртбоахама къахьегамхой болаш хьоацалгІа. Укх тІеххьарча хена района хайтахьчу боахама производственни участок йисаза уж цкъа а шоза а сакъердаме концертии программа а йіца ца болхаш. Къаьстта дика оттаьъ артисташа шоай тІеххьара программа. Цу программах дола концерт делар цар юкхьаца № 3 йолча шурий совхоза кхаш дехадераштa. ЛаьрххІа кийчйир агитбригада мехеш. Из хоаьньц транспаранташа: «Сий хилда советски къахьегамхочуна», «Яхьера котало — хьа сийІ», кхьчар.

Совхоза кІара отделене кхаш карча стане вІашагІбетталу агитбригадаша Октябра кІей сейна шоайла яхье баьхна механизатораш. Концерта программе дІахьош йолча Алисултанова Нурес деьхьала буш дикагІа бола кхаш лелаьдераш цар дахьача толамашца. Цунца уж дика довза а дов. Кхоана дІабахале юртбоахама специалисташа, кулгалхошца дагабоал артисташ, довз толамаш, кхоачамбоацараш. Цудуьна механизатораш болча дІекхаьчача дикагІа болчар цІораш а йолхаш укх тайпара къамаьл ду гулбениараша:

— Хьамсаро лаьтта лелаераш! Тха дІайха мояшал да шуга! Художественни самодентельноста ерригача тха коллектива цІерагІа дег тІера ала лов шуга, шоай хьамалча балха къахьегамa толамаш каха аьттува балда шун!

ТІаккха дІадбалу концерт Нохчий, гІалгІай, кхьча къамий поэтий стихаш еш, цар йадаьча дешаех советски композиторий иллеш доах, халхараш ду. Къаьстта дукха оазелаф гулбенараша къахьегама хьаха латтараш тестабеш тІехьабусараш бегбоахаш йола сакъердаме сценкаш. Лоаца аьлча кхаш лелаерий самукъадаьккхар артисташа. Иштта самукъадоаккх цар шоаш дІа мел яхьача.

М. РАШИДОВ.

ВЕНГЕРСКИ ДОТТАГІИЙ БОЛЧА ХЬОАШАЛГІ

Дукха ха йоацаш ВСРП Комаромски обкома ехарах Венгерски Халкъа Республике хилар вай республика делегаци. Цунца чІоагІделар доттагІал оттадаьча Комаромски областан Нохч-ГІалгІайченен юкъера бувзамаш. Тахан оаха дувц тхоашта бІаргІхдайнача а, тха доттагІаша, гидаша, дукхача путеводителаша довзийтачох а.

Венгри улл Средни Европа малхбоалехьарча дакъе, Дунай шина а оагІорахьа. Территори 90 эзар квадратни километрах кІеззига совгІа я. 10 миллион саг вах цига.

Финно-угорски халкъий группах бола венграш цхьан хана хьабаьннаб Предуральера. Фински, эстонски, карельски, коми, удмуртски а кхыдола а меттаж чудоагІача группах ба цар мотт.

Дукхача бІаьшерашка венгерски пачхахьалкхено чІоагІа хала къовсам доттабаьб немецки королех, кайзерах, Европана монголаша лъча нашествех ший кортмукъаьла лораеш, 150 шера туркий лоала кІала лаьттай Венгри.

Турецки гІаьрахой лелхабаьчул тІехьагІа мехка бокъонца бола дай хилар Габсбургех, туркийчул аттагІа дацар цар оттадаь Іазап. Цулхьа XVIII бІаь шу долалуш мехка болабелар кортмукъалех тІехьара болам. Из аьттув болаш а боацаш а хилац.

XIX бІаь шеро чакхдоалаш кортмукъаьлен тІехьарча къовсама юкъейоагІа боахлой класс, из верте эттар мохк ший доІаме хилараш къахьегамхой бокъонашток тІехьа болабаьча болама. 1918 шера вІашагІъеллар Венгре Коммунистически парти, дукха ха ялалехьа мехка политически кулгаяду иза хилар цох. 1919 шера мехка хьахилар революционни ситуаци. 23 марта Венгре хьахилийнар Советски республика.

Советски республикана вІашагІ а ххийтта дукъала баьлар капиталисташ. Къоначча венгерски Шеча эсаро массех башха-дика котало яьккха яле а цунна маганвар лоалахарча вІашагІкхийттача капиталистически мехкий низашта дукъала отта. Советски республика йохайар. Цунна метта ера фашистски режим. Фашистсий оса мехках дІа а ккийтта, 1941 шера июле Германеца оагІув а болаш шоллагІча дуней тІом тІа дакъа лоац Венгре.

Мехка вортмукъален хьахьеганхой бокъонаш баьхан доаттабеча къовсама верте отт Венгре Коммунистически парти. фашистски диктатура эттачул тІехьагІа кхьайлагІа болх бе безам хилар из.

1945 шера 4 апреле Венгри Советски Эсаро цІеньль мукъа а яьккха, болхлойи ахархойи ший доІамера пачхахьалкхе хилар, социалистически общество хьалъяра лаьхьа тІа ьлар из. Гитлеровцаш лелхабешие а мехка чакхъяьккхар лаьттан реформа. 640 эзар ахархой дезалга мах боацаш кхьачар дукхача хана дагадаьлла лаьтта.

Коммунистически парте кулгал а деш венгерски халкъо гІанa тІекъа гІа бовккхаш реакционни низашкара хьаьхар карттера кулгалдара посешцаш. 1948 шера Коммунистически социалистически партеш вІашагІкхийтар цхьаІ йолча къахьегамхой Венгерски парте, из латт марксизма-ленинизма ларда тІа.

ДІадоладелар тІемо йоаль мехка экономика меттаттоттІара бахкаш. ТІом чакхбаьнначул тІехьагІарча шеранца къахьегамхой хьинарца а Советски Союзо кхача социалистически мехкашен довкха повкъостал дар баьхан долаш а тІемо яь чоенаш тоаь ца Іеш, еллар евача индустре лард. Цо торо хилийтар юртбоахам мара боацаш хиннача Венгрех индустриальни мохк бе. Дуи промышленни производство тІом хилалехьа хинначул пхеза гаьтта дегІаьнай. Производства средстваш социалистически доалахье хилар мехка беррига халкъа боахаме вертерла хинна дІаеттам.

Дикка хувцамаш хиннаб юрта боахаме а. Кагийча, шоай доладарча боахамаш йоккха коллективни производства чоханагІа хилар кхетадаь бІаьш эзараш ахархой производственни кооперативашта юкъе бахар. ВСРП IX съезда социалий ларда тІа а Ерригвенгерски юртбоахама производственни кооперативий съезда раьза хиларах а тІайцача кердача лаьттах долча Закано практически бокъо елар кооперативаша леладеш хинна лаьтта боаггІаш бола мах а баьнкха цар доалахьа дІадала.

Производственни кооперативаш вІашагІйохкар а социалистически производства бокха боахам вІаштІехьбаккхар а бахьан долаш, ахархой культурен вахара хьаля лакхлалар бахьан долаш социализм котъалар юрта а хІанз 97 процент гаьтта баха лаьтта колхоснийи госхознийи доалахьа да.

Мехка къаман дохода 98 процент социалистически секторага кхоач хІанз.

Социалистически революци общество котъалрах чІоагІъенний пачхахьалкхен строй верда классови ларлаш. Бахача. махах алаш — 5 миллион саг — производстве дакъа лоацаш ва. Царех 72 процент болхлойи гІулакхера нахи ба; 25 процент — кооперативий членаш. Частни предприниматели, ремесленникаш, кагий торговцаш хІаьта иштта мукъа професси йола нах 3 процент ба.

Іаламо дукха хоанеш еннай Венгрена, хахашта а сІемашта а метадац уж йоахе. Дукха я цига исторически памятникаш искусства произведенеш чІоагІа теркам тІасдаш а хІанзара Венгри, цун халкъо ВСРП кулгал а деш деррига ду социалистически Венгри хьакхоллара, наха юкъе керда социалистически гІулакхаш хьадара ларда тІа керда общественни строй хьакхоллара.

Венгерски социалистически болхлой парте, Революционни болхлой-ахархой правительства кулгал а деш венгерски халкъе хьалъю йиза йола социалистически общество. 1970 шера гурахь тІайцача нІсалагІча пхе шера планагІа дІахо а динамично дегІабоалбе лерхІ Венгерски Халкъа Республика халкъа боахам, технически прогрессе дукен хайкъашта юкъерча сотрудничестван ларда тІа структурно органикха лерхІ производство. Пхе шера 30—32 процент дегІайоалдергъя къаман доход. 32—34 процент дукхагІа арахеца езаргъя промышленни продукци, хІаьта юрта боахаме — 15—16 процент.

Уж планаш кхоачашъяро кхы а чІоагІъергъя мехка экономика, тоалергъя къахьегамхой вахара хьал, дизза дакъа лоацийтаргда маьшара тІехьа къовсам доаттабеча Варшавски Договора юкъе чудоагІача мехкашца цхьана.

Венгре даха кийчхуча хана тхона хоара доттагІал тоссадений Комаромски область йоага. Фу область я из? Территорега а бахача махага а диллача мехка еггара зІамагІа йола область я из. Из улл республика къилбаседа-малхбузен дакъъ тІа. Территори 2250 квадратни километр. Укхаза вах 302 эзар саг. Венграш баьха ца Іеш цига бах немций — 22 эзар саг, словакаш — 13 эзар саг.

Область йийкхьаь кхаь административни района: Дорогски, Татайски, Комаромски.

Пхи горох я области, уж а дукха нах бахаш яц. Областной центр горох Татабанья а. Из дукха ха йоацаш шахтерски поселок хиннай, хІаьта хІанз цига вах 70 эзар саг. Пох областной центр хинна дукха хе яц. Татабанья, цул совгІа, кІорен цементни промышленноста центр я. Укхаза хІанз дохадеш латт дукха къаьна цІенош кхьдела гІирсаш, хІана аьлча, царна кІалхара кІор корабаьб. Шахтераш баха хуш хІанзарча дукахаза вІаштІардаьча цІеноша, хІаьта, уж сиха хьалду моттигерча гІишлошъераша. ЦІенош хьалду йоккхийча блокех. Городе нах чубахача цІеной квартала совгІа хьалдаьх административни цІеноц, школаш, вай хана униермаг, гастрономически тикаш. Областной библиотека, партийни школа цІеной комплекс, нех ду бассейн, кхьоала гІирсаш. Лоаца аьлча, мехка кІорах промышленноста центре хьахулаш латт керда социалистически город. Областа шахтераша ду мехка боаккхачох 37,7 процент тайша кІор, 57 процент кІорах брикеташ, 40 процент цемент. 68 процент бетонни машенакьа ишалаш.

ЙоккхагІа диллача шоллагІа я город Эстергом (27 эзар саг вах). Укхаза я машенкаш приборашка, ейтача промышленноста йоккхий предприятеш. Из я мехка приборостроене центрех цаІ. Цхьабакъда, Эстергом дунца цхьана йоккха туристски центр а я, из улл Дунай яхача хий исте. Из къаьна горох шиа бІаь ах бІаь шу совгІа юкъерча бІаьшерча Венгре столица хиннай. ХІанз цига сиха дегІайоагІаш латт промышленность. Дукха туристаш цига тІаувз Венгре довзонел дехьа а кІи хезача христиански музей, крепостной пенна лакхагІа урагІа аха латтача мехка йоккхагІа йолча базиликас, XII—XIII бІаьшерашкарча королевски зверенаш, кхы дукхахчар а. Туристаш Эстергоме бІаргчча шера кул. Укхаза вІашагІъийна юкъерча бІаьшерен тахкараш сурташ.

Городе Комароме я мехка кема мара йоацача мехкдаьтта чакхдоахача заводех цаІ.

Областа я 20 эзар саг хиннад нах баха кхы а массех городи город хьисаре посёлокаш. Областа 46,6 процент нах городашка бах.

Комароски область промышленни еггара чІоагІагІа дегІаенрен мехка экономикен бокха лоархІам болаш я. Областа предприятеша арахец 100 процент синтетически хьоаса, 58 процент глинозем, 43 процент мазут. 100 процент гаьтта строгальни станкаши интервьютоец плиташи. 41 процент бензин, 13 процент электроэнерги. Иштта кхы хІаьо а. Кертера моттиг дІалоац кІора баккхаро. Областа промышленноста беррига боллоех 48 процент шахтанга къахьегаш ва.

КхоалагІча пятилетка шерашка лакхдургба технически боарамь промышленноста структурен. ХІанз дІахо а хувцалуш я промышленни производства структура. Къаьстта сиха дегІайоагІаш латт химически промышленноста, маьхага диллача цо хІанзале а кІора боаккхача промышленностал дукхагІа продукци арахец. Шерлуш латт Комароски мехкдаьтта чакхдоахача завода, искусственни хьоаса беча вискозни фабрика производство, укх гаргарча шерашка шоза совгІа дасамдергда глинозем хьабелга. Сихача темпашца дегІаух машенаши прибораши ю промышленность. Мехка энергетике бокха лоархІам болаш я Фюсальски ТЭЦ.

Областа промышленность бокхача боарамагІа дегІаяхара гІо ду дукхача дакъе Іалама хьалаш дика хиларо, еггара хьалха лаьттагІара доаха рузкъаш хиларо, дика тоаденна машенашкъаш автомобильни нахкъаш хиларо, областа къилбаседа доазонца долча Дунай тІарча хин накъо. Укхаза ала доагІаш да Дунай областа экономикана меттел, беррига мехка а Іалмате бокха лоархІам болаш хилар, цудухьа правительствааси ВСРП Центральни Комитетои къаьстта бокха лоархІам бу Дунайски бассейна. Дунайс вІашагІ бува бархІ мохк, уж Іаржача форда а тех. Цхьана къахьегаш дІалоладьд каналаца Дунай Рейнаца вІашагІтохара бахкаш, цо йиш хулийтаргья хип нинь 3500 километрага кхоачаш бІаьтбе. Къилбаседа фордарага Іаржача фордага кхоачаш еррига Малхбузен Европе гІолле чакхдаргда кема. Европа чурча хин наькъа из трасса чакхъяргъя Роттердамагара Измаилга кхачалца (о царех дІакхетаж хургъя) Нидерланди, Малхбузен Германе, Австре, Чехословаке, Венгре, Югославе, Румыне, Болгаре. Советски Союза лаьттанаша гІолла. Дунай доалучеч иш юкъе кхьтачан моттигашкарча гидроэнергетически режим тоергъя додача хин режим. ХІаьтб аргІана а Дунай—Одер — Эльба яхача канала проект, цо йиш хулийтаргъя Польше, ГДР хин Дунайца долча мехкий дика системаца дувза. Дунай тІара Малхбузен Европа додача хин система шерьяро йиш хулийтаргъя долхаш дола дукха вІашга хин кемаш лела мегаргдолче даха, тІаккха Берлина причалашка сеца йиш хургья Будапештерен Варшаверен доагІа кемаш.

СЭВ-а юкъе ше дакъа лоацаш хІарах боккхача лоархІама гІулакх лерхІ Венгре. Хоаш ма дай цунна юкъе дакъа лоацача мехкашта дика результаташ луш хилар, СЭВ-а член болча хІара мехко къаман экономика дегІайоалаеча доккхий толамаш далар.

Областа, предприятей вьаккхо лелаеча наха, болхлоша, гІулакхерча наха бокха лоархІам бу Венгрен Советски Союзац юкъарчал доацаш долча экономически бувзамий. Уж бувзамаш шерара шерга шерлу.

Масала, Комароски мехкдаьтта чакхдоаха завод болх бе а «Дружба» яхача нефтепровода чу гІолла доагІача советски мехкдаьттаца. Алмашфюзитера глиноземни завода дегІайоалаера шин тоборнаш хьахулийт Венгрена яшa алюмини советски предприятешка хьаларий болча советско-венгерски соглашене. Эстергомски приборий еш заводе дукхагІа шерашка Советски Союза лоаттем вІаши лелаеча советско-венгерски гІулакхий ларда тІа хьона комплексни юртбоахама лаборатореш. Эстергомски завода электронни приборех дошка доада кхоач СССР-е.

БІарча хьайицача Венгерски Халкъа Республика экспорте хьаьнан дохода кхоалагІа дакъа гаргга дІалоац.

Экспорте йохьйнй дукха лоархІаме йола продукци ду Комароски промышленносте: глинозем — 87 процент, бензин — 27 процент, дизельни двигатели лаьттиш — 38 процент, металлах хІаммаш а станокаш — 69 процент, и. кх. ТІеххьарча шерашка металлах хІаммаш еч станокий экспорт дукха лакхъденай, бензина ер — шозза алсам.

Областа юрта боахамах аьлча, из укхаза бухха бац, бакъда интенсивно лелаьб. 450 эзар (хольдах 0,57 гектар хул) хулча лаьтта беррича лаьттах 43 процент лоаца 57 юртбоахамий цаІ чхьарий лушаш кооператив. беррича лаьттан 46 процент лоаца 8 госхоз 2 хьун боахам ба.

Укх тІеххьарча 30 шера кІа шозза дукхагІа хьувгьа. хІаьта шера — 1966—1970-шерашка — гектара тІара 25,2 центнер а хьалар. мукх — 25,4 центнер, хьажкІаш — 36,2 центнер, люцерн (бал) — 40 центнер хьалар. Уж хьоккхаеш хьахийнаб юрта боахам социалистически ларда тІа юртбоахамаш, юрта техникаца, минеральни удобренешка Іалашбеш, лаьтта лелаера культура лакхъеш Венгерски социалистически болхлой парте халкъа Іалашой йоахе ер бахьан долаш.

ВЕНГЕРСКИ ДОТТАГIИЙ БОЛЧА ХЬОАШАЛГIА

(Йистедерзар. Долалур 3-ча агIо тIе).

Областа юрта боахамах лаьцча, из укказа боккха бац, бакъда интенсивно лелабу. 450 хольд (хольдах 0,57 гектар хул) хуламе дерригача лаьттах 42 процент лоаца 57 юртбоахамен цаI чкъаьрий лувцен кооперативи, дерригача лаьттах 48 процент лоаца 8 госхоз, 2 хьуи боахам ба.

Укх тIеххьарча 20 шера хIа шоаза дукхагIа хьувкъ, хIаьта ихе шера — 1966 — 1970 — шерашка — гектара тIара 25,2 центнер а хьлар, кукх — 25,4 центнер, хьажкIаш — 36,2 центнер, люцерна (йол) 40 центнер хьлар. Уж хьоахамаш хьахинад юрта боахам социалистически ларда тIа эргабоаккхаш, из техникаца, минеральни удобренешца Iалашбеш, лаьтта лелабара культура лакхъеш Венгерски социалистически болхлой партеи халкъа Iаьдалон йоакхо яр бахьан долаш.

Къаьстта вла доагIа хьайбай боахамах. Из хьалха а хинаб областех мехкен юрта боахаме боккха леархIам болаш, хIанз а цунна дикка боккха терхам тIабохийт. Юртбоахама продукцех 64 процент дIалоаш. Цунца дувзаденна кооперативашех госхозашен оахача дерригача лаьттал ихаь даькъах ши даьъа лоац довкъара культураша.

Боахамашка боккха терхам тIабохийт хьайбай боахамерча племенной балхо. Болхозинии паччахьалкхена фермашка кхоаб дулхан шурийнец дола доахан, хьаккарч лелаеча — сальни ярашта метта дулха ярш. Паччахьалкхенон боахамашоц дукхха капиталовложенеш дIайохийт промышлени ларда тIа хьайбаш, къаьстта хьаккарч кхоабе хIайвара комплексаш яхкара. Планш тIа укх шера 1968 шера хиначул шоаза дукхагIа дьаккий хулх, дикаха дола коллективни боахамашен госхозашен. Общественни секторе сихача тешпаний лакхлу коа тIара оалхазараш леладелга.

Областа хьалха лаьтта шиш боахамо хилар тхо. Царех цаI Бабольна госхоз я. Мехка меттел, Венгрел гаьнна араяьа а боашаш боахам ба из госхоз. Дукха ха йоацаш цо белгалдаьккхар ше хьахинна 180 шу долар. Хьалха из хинай оскара гонаш кхеен йола гонараш лелаю йоакха завод. ХIанз цу боахаме дукха лелац говраш, промышленни ларда тIа госхозо тIа-тIа дукхагIа леладу коа тIара оалхазарачи хьаккарчи. Уклам йиллай боахм 40 соагIа коа тIарча оалхазараша 3 хьаккарч лелаюн ферма. 1970 шера госхозо дIаяхьийтар 50 миллион кIориг - бройлер, царех 40 миллион мехкен 10 миллион доазол декъьон а йохьийташ. Укх шера 55 миллион кIориг лаккха еза. Царел соагIа хIара шера экспортагIа дIадохьийт 12,5 миллион фуъ, родительски пора хула 500 эзар котам. Мехка чухь кIоригаш йохьийт Бабольна партнераша — мехка кооперативни госхозийи фермаша а.

Сиха дегIадоагIа госхозе хьаккарч лелаелга. 1968 шера цу боахаме яр яхка 1264 хьакха, хIаьта йорстаяь дIаяхьийтар 25280 хьакха. 1969 шера яхка хьаккарч 3360 яр, хIаьта йорстаяь 67200 хьакха дIаелар. 1970 шера яхка хьаккарч 5800 хилар, хIаьта заготовительни организацешка дIаелар 117 эзар хьакха. Укх шера 8 эзар я яхка хьаккарч, хIаьта дIаепнай уж — 166 эзар. 1975 шера 28 эзар яхка хьакха хилийта а 440 эзар хьакха йорстае а лерхI. Дулха дIалуча хьакхан юккъера долла 115—120 килограмм хул.

Госхозе оахаш дола лаьтта 7267 гектар да, царех 5408 гектара тIа хьажкIаш дIаюв. 1970 шера гектара тIара ялата лаьрхIа 57 центнер хьлар. 1970 шера боахаме ошаш хиннар 28,4 эзар тонн яр, хIаьта валовой чуйийна хьажкIаш 33,7 эзар тонн хилар. 1971 шера эшар 31,4 эзар тонн я, хIаьта валовой лаьрхIа чуй мегар 39,5 эзар тонн я. Дерригa доккъар белокагIон кхыча хилайна кргйоацача компонентегIеи нийсдаь да.

Госхозе болх беш 2500 саг ва, царех лаккхера образовани йола специалист 72 саг, юккъера — 160 саг, квалифицированни болхло 810 саг ва. Квалифицированни вола болхло а хинна хIаоттара юккъера школа чаккхьяьккачул тIехьагIа ккы шера йола специальни школа йистеяккха еза.

Госхоз боккха пайда луш боахам ба.

Тхо хинна шолагIа боахам бар «Дошо канаш» яха кооператив. Из юккъера дукха доакъеш йола боахам ба. Цо хукхагIча фьаъе доаккхар хьакхийн бежанеи вулх да. Колхозе оахаш дола лаьтта 3400 гектар да. Боахаме я тайп-тайпарча ширлай 41 трактори 3 автомашинен. ЦIоагIа пайда вц тракторни ййненех. Кооперативна фермашка 700 бежан да, царех 400 етт я болаш, 12 эзар хьакха я. 12—14 бутт баьнача бежана юккъера дозал 600 килограмм да, хIаьта 7—8 бутт баьнача хьакхан — 115 килограмм. ТIахетача пхьаи килограммага 4 единица хIайода. Юккъера лаьрхIа пхьан Iаттагара йоакха шура 3800—4000 килограмм я. Кооперативе яц ше тIаьнина а хIайийна а бух йола лаьгIонаш, вроинга хьайбаш. Бабольна госхозе а санна. Iодаьча дийнахь вена массела а помещенешка кхоабаш да. Доакан дийха доаттаду. Доахана юаю хьекха люцерна, хIаьта Iай — йол, силос, концентраташ. Колхозе сенаж кийчъац. Баьца хьоар доаикх.

Общественни боахама тIера йоала доходаш дикка лакха я, тхона хетачох, колхозой дика бах.

Дукха терхам тIабохийт бахача наьха материальни хьал, быт товлара, культура лакхьара. Промышленносте болх беча болхлойи гIуллакхерча наьхел алапи дIадахача ихе шера 11,7 процент лакхделар, хIаьта гIишлош хьаьъеча 26,4 процент. Массанахьа а хьалдеш да нах чубаха цIенош, хьалха хьалдаь хинна цIенош коммунальни паргIатонаш хургйолаш тоаду. Пятилетка хана хьалъяь а лькха нах чудовшабаьб 11300 квартира чу, бакъда нах чубаха цIенош хьалдара проблема хIанз а йоакха я.

Областе я дукха культурно-просветительни учрежденеш. 141 библиотека, 106 кинотеатр, дукха художественни самодеятельноста коллективаш, любительски симфонически оркестраш, ансамблеш я. Наха гIоръаьнна йоаза я Татабаньски шахтерски ансамбль. Бахача наьха эзар сага лерхIаш 127 телевизор кхоач.

Деша даха ха йола дерригa бераш дешара чулаьца да, хористски режим йолча хана дешанза нах хинийта хIанз дика дIадаьккхад.

Мехка а областе а бахача наьха вахара хьал лаккдалараха дика дуьц наха баха йоаккха ха йIаьхъалараха йолча даннена. Дукха ха йоацаш демографо Iилма-тохкама институте арадаьхад укх тIеххьарча 70 шера наха бахаш йоаккхача ханах дола хьокхамаш. Юккъера лаьрхIача наха бахаш йоакха ха Венгрешоза йIаьхъеннай. БIаьшере йолаьуш маIача наха йоакха ха 37 шуи кхалнаха йоакха ха 38 шуи хиннай. ХIанз уж цифраш 67-нетен 72-нетен кхаьчай.

Областе социалистически хувцамаш хулга вIаштIехьдаьккхар Венгерски социалистически болхлой парте областной организаци я. Цунна юкъе ва социализм бахьаи лоаттабаьча къовсаме чIоагIоенна 19 эзар саг. Дерригa венгерски халкъ ираз долаш дахийтара тIаерзаь парте паьнаш кхоачашъе кхаьъегамхой оарцагIбахара боккха лоархIам болаш я ВСРП хьалхлена болх беш йола къаьъегамхой депутатий Советаш, Халкъа фронт, профсоюзаш, комсомол, венгеро-советски доттагIала Общество.

Тхоаш мел дийнача тхо вIашIеттаделар болхлошца, колхозошца, боахама, профсоюзни, советски, партийни, кхыча общественни организацей кулгалхошца, чIоагIа къамаьлаш хилар царна, бахха опыт дIа-юха йовзийтар. Глиноземни заводе венгеро-советски доттагIала митинг хилар.

Массанахьа а безаме, доккхий тхьаьший дий, цIенча дегаш, новкъосташка тIаьцар уха делегаци.

КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета тIадиллараха оаха вай республике бахха хьийхар венгерски доттагIий. Оаха тоаш тIахьехар раьзи хинна цар тIайийцар, укх гаргарча деношка Комаромски областера делегаци Нохч-ГIалгIайче хьоашалгIа йоагIаргъя.

М. ДОРОХОВ.

(«Грозненский рабочий», 14 октябрь 1971 шу).

[illegible] шу [illegible] Iарцие [illegible]. [illegible] [illegible] Венгре [illegible] гергIа [illegible] Болгаре [illegible] а [illegible] торгово [illegible] культурни [illegible] центр а сентябре [illegible] [illegible] дIаоттий [illegible].

СУРТА ТIА: [illegible] [illegible].

С. ПРЕОБРАЖЕНСКИ сурт.
ТАСС фотохроника.

КЕРДАЧА СЕЗОНЕ— КЕРДА СОВГIАТ

Нийсъала а тIатIерта къахьега дезаш а, цунца цхьана дега салоIам беш а ха а хIана М. Ю. Лермонтова цIерагIча республикански эрсий драматически театра коллективана: хьхайттаьлгIча октябре хьаелла йолаю керда сезон.

Керда театральни сезон хьаелларгьа оаха Генриха Боровика пьесах оттаьча «Мартин Гроу кхо минута» яхача спектакла премьераца. Кердача спектакла режиссер-постановщик ва Е. Красницкий. Геттара боккха салоIам а хулаш, дукха къахийтар спектакле доваш болча актераша из спектакль кийчъеш. Шийна дезаш дола хIама хоастадеш хилча, е ка лезар, шийн вахарца тардала йиш йоацар малхара во хьахьоххаш хилча, творчески болх бе безам боагIа сага. Цудухьа боккха сакъердам е хулаш кийчъьаьй актераша Американа вах хинна дIаэттача трагически событегIа дазьача пьесагIа оттаь спектакль. Пьеса ше махилара дагайохийт сага Америкерча негрий болама цIи яьа вола кулгало Мартин Лютер Кинг, ВIашагIкхийттана Штатий президент Кеннеди вехах йола цхьацца йола моттигаш. Из пьеса кийчъеш шоаьта мел хоар дIалуш хьайийтар актераша, эттара доадамегIа йоаца сага бокъонаш эггара лоадамегIа доацача тайпара а лора ца еш ,сага вахарах цхьаккха а дош ца хеташ, общественни политически деятелаш хадделла болбеш дола аьттехьара никьаш хьаллоацаш болчарна дукъала иза боацаш пачхаьалкхин институташ йолча мехка вахаро образа автора шийна из могга моастагIал кхайкадеш хилара. «Мартин Гроу кхо минута» яха спектакль кийчъеш уж а керда кхо спектакль оттаьра болх баьб актераша.

«А зори здесь тихие...» — моттига цIи йолаш я Б. Васильева повестагIа Ю. Любимове В. Глеголиней язьаь инсценировка. Из оттве лаьрхIад театральни искусстве А. В. Луначарски цIергIа пачхаьалкхен институт хьаьккача къоначa режиссера Л. Борс. Укх кердача сезоне дIайолаенний тха театрера цун дебют. Режиссера, художника, ролаш лоавзераш болх баьб, хIаьта кхы берг а бе СийIахь-боккхача Даьй-мехка тIема оагIонех цаI дийгахь йола, дог тохадолийта дувцар хьахколлара. Цу дувцарца нах инибоахаргболаш, цар терхам тIаозаргбо лаш, уж тешаберголаш фуд хьаьча, из да шоай нох са а ца кхувш турпала гIулакх чоалхене доаначa тайпара кхоачешдар, из кхоечашдеча старшинайна Васковен, зенитно-пулеметни отрядаьерча мехкарашта шоаш лорабала дага а ца дохар, кхерам фуд ца хер.

Психологически чоалханча хьаьлаьнна хьахул вай хьанарча къоначa турпалий истори оаха тхоай репертуара юкъейихьача «Малейкаш доацаш, ше цхьаьа яхача Л. Жуковицка пьеса а. Пьеса керттердар да цун турпалех хIаравар цхьаьннийн общественни декхаре юккъера бувзам лоэш хилар. Бакъда цунна кийсача лоархIаме дарзIа метаогдолаш да цу турпалаша боккъал дола сага вааз фуд ха гIерташ уйлаш яр а. Вай хено наха хьалхашка уттадеча декхараша дIа ма декхара чулоацам болаш я пьеса. Цун автор драматургева никъесенаь шийн правственни проблемашце, шийн позиция хиларца, шийн тайпарча дуненах йолча уйланца. Цудухьа а, хIаьта зрителаца цIенхаштта дискусси е безам хилар а дагадохийтад тхона из спектакль оттае.

Театра декхар да вай хьанарча драматургева ийдка классически произведенешта а пропаганда яр. Цудухьа оаха лоархIадаь театральни драматурга мастера, Шекспира зона оаьлача Джон Флетчера «Укрощенный укротитель» яха сакъердаме комеди оттие. Из комеди е вла метаргда Шекспира язъаьча «Укрощение строптивой» яхача комеде дIаходола дакъа. Спектакла ролаш лоавзий болча актераша, режиссер-постановщик волча В. Терентьевца цхьана, боккхача безамца Iовзаю комеде материал. Комедена дукха ба беташ, юмор, сакъердаме ситуацеш.

Лацденнадаш тхона берам а. Грозне эттара къонагIа бола зрителаш ишарерча каникулашка болаш боагIаргба тха театре, традици а хинна дIаэттача, Iай хулача премьере. Пьеса цIи хIанз а белгалъяьяц. Вераштен классераштен йолча произведенеий йоккхача списанна юккъера хоржеш я царна эттара сакъердамегIа хургъяр, царна эттара дукхагIа ешалургъяр.

Ала деза сезон дIайолалале хьалха шиттa дукха премьераш хилар этта гIуллакх ва даинолга. Вокъда тха коллективана хьалхашка лаьтта из бехктоккхаме гIуллакх аттача даьккхар укх шера театре баьхкача актераша. Керда уттаяча спектаклашка доккха дакъе лоацаргда талант йолча къоначa артисташа.

Кердача театральни сезоне оаха хьоккаргъа республика зрителашта тхоай массазарча репертуарацара спектаклаш а. Уж я: Ю. Германе «Дело, которому ты служишь», И. Гончарова «Обыкновенная история», А. Островски «Невольницы», Б. Рацера «Нервашой брак», А. Малышкина «Я не буду один».

Тха театра актераш, режиссераш шоай эрмта уйла тIаерзаш къахьегаш ба репертуарашара уж тайп-тайпара спектаклаш уттабара къаьста сценически формаш лохара, режиссерий актерийи балхацара шийн тайпара моттигаш зрителa хоалургйолаш болх бара, цар самобытность мерара зрителe йовзийтара. Бакъда вай хьанара зритель Iехалах спектакль «впиртуоз» хиларца, мизансценаш хоза хиларца. Зрителa дукхагIа кIоергa уйла, турпалий духовни хуле дIаьххе долд спектаклаш. Вай искусства партийни доккханаша дIадех зрителий дагахьа гражданственни уйлаш гIеттаергйола спектаклаш уттаяр. Из фуд хьача, из да спектаклега хьожаш ваьчанна спектакле хулаш йолча событей довзаьийхо ше из аьнна хетийтар, турпалашца цхьана цунга уйлаш яйтар. ТIаккха мара йиш хургьяц театральни искусствега гIолла вахар довза, цуй вахара мех зрителига байта.

Дукха творчески кхаьънгад тха театра беррагача болхлоша. Тхоне лоц тхоай белла хIаниара зритал еррагача совгIатa лъегI ца болийташ дIаяхьа. Тха зрителий сапаргIата, самукъаделаш йиш хургйола, цар кхетам лакхбергбола спектаклаш уттае тхоашта кагагIделар. Тхьа хьежаш да шуга, хьамсара зрителаш, тхоай театре. Дукха тха спектаклашка хьажа! Ала царех йола тхоай дош!

Л. ЯШИНИКОВА,
М. Ю. Лермонтова цIерагIча эрсий республикански театре литературни дакъа леладуш.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ХАОТТАМ

Тахан тIеоаг дукха шаашаш а йолаш, догIа а ца деллаш, буйса цхьайолча моттигашка доза долаш, боарамегIа мух а хьекхаш ха хургья. Температура республике гIолла 16—21 градус, Грозне — 18—20 градуси хургья.

Кхоалех лоаман тIеоаргдукха морхаш хургья, догIа делхаргда. Температура буйсанна 5—10 градуси дийнахь 18—20 градуси хургья.

Метеостанци.

ХЬАЖА, ЛАДУВГIА

16 октябрь.

ТЕЛЕВИДЕНИ

8.00 — Моссанена йола гимнастика. 9.15 — Кердадараш. 9.30 — Берашта йола «Новые встречи» яха передача. 10.00 — Дахкаридана вайей концерт. 10.30 — Телевидени Белостоцки студе программа. 11.30 — «Умелаша» Iилма — популярни программа. 12.00—Жданова цIерагIа йола Ленинградски университете зьаьача чаволах йола опера. Ленинградера передача. 12.30 — «Знание» яха Iилман-популярни кинопрограмма. Свердловера студе. ХкоаллагIа серии 1966-гIа шу. 13.30 — Венгерски хьалхараш. 13.30 — «Хина шин бийза кIерена» яха берашта йола художественни фильм. 14.00 — Къийбай дувцаш тIа. 15.50 — «Шун письмовой». 16.10 — «Кердадар дахара». Передача а Волгоградча Свердловска. 17.00 — Кхоачаш промышленноста болхлошта дола концерт. (гIалгIай меттала). 17.30 — Нохч-ГIалгIай фильмийца общественно-политически мотивий (гIалгIай меттала). 17.45 — Венгерски хьалхара зиарнаш. 17.50 — Дуней хаалаьашта юккъера обозрени (нохчий меттала). 18.00 — Телевизионни передачий (спец. выпуск). 18.10 — [illegible] телевидени эстрадни симфонически оркестра Силантьева хьаллале доладаш концерт. 19.00 — Кхалнаха юккъера спортивни гимнастикех йола Европа чемпионат. Минскера трансляци. 21.10—«Ха». Информационни программа. 21.40 —«Турпалаха... капитан» яха художественни фильм. 21.05 — «Сийре декъ лилдее» яха Ленинградера передача. 23.00 — Кердадараш. Передачий программа.

РАДИО

6.30 — «Юртара вахаре. Юрта боахама болхлошта (нохчий меттала). 6.40 — Хоалам. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.15 — Передачий программа. 8.20 — «Къонала». 15.15 — Передачий программа. 15.20 — «Нохч-ГIалгIай эшарий йола нах...» яхача цикла передача. 16.00 — «Сага болае хьалхе из боларе» яха юмористически дувцар (нохчий меттала).

16.30 — Оффертан зонон (гIалгIай меттала). 16.00 — Эстрадни эшараш. 18.30 — «[illegible]» яха радиовыпуск.

17 октябрь.

ТЕЛЕВИДЕНИ

9.00 — Берашта йола [illegible] гимнастика. 9.15 — Кердадараш. 9.30 — Денна хошта. «Гургая бетта саната». 10.00 — Музыкальни киоск. Передача из Беларуси. 10.30 — Телеи хьачен промышленноста болхлой... 11.30 — Къонабераша. Олимпиаде цхьоалагIа тура хеттараште дола вопрос. 12.30 — «Шеретиц лелаелга» яха хьалхара передача. 13.00 — Денна хошта. «Пароль» яха художественни фильм. 14.10 — Кагирхой программа. 15.00 — Интервидени. Кхалнаха юккъера спортивни гимнастикех йола Европа чемпионат. Минскера передача. 17.30 — Берашта берех (нохчий меттала). 18.15 — «Знание» яха Iилман-популярни кинопрограмма. Свердловера студе (ШолагIа серии). 1969-гIа шу. 18.45 — Къонабераша йола зерам. Къоначa спортсменаш [illegible] вIашагIкхетар (нохчий меттала). 19.20 — Телевизионни передачий спецвыпуск. 19.30 — «Вьетнам: цхьан гIуллакхаш леладеш доттагIаше». Советски партийно, правительственни делегаце ДРВ ьйча визите итогаш. 20.00 — «Наладелша» яха телевизионни художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Мерина. «Кхешаьлан [illegible]» яха телевизионни спектакла премьера. 23.15 — Музыкальни киоск. Свердловски музыкальни театра артистий концерт. Свердловскере передача. 23.00 — Кердадараш. Передачий программа.

РАДИО

6.30 — «Лаьттара лора». 6.40 — Хоалам. 7.10 — Республикански газетий обзор. 8.15 Къона тIемо (нохчий меттала). 8.30 — Шоана дукхаезача эшарий концерт. 15.15 — Передачий программа. 15.30 «Салой минутIаш» яха радиожурнал (нохчий меттала).

Тахана кхоанен хургда

16 ОКТЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 18.00. «Илле» кхайкаю сай Даьхе» яха концерт. 20.00. Хронико-документальни фильмаш хьокхаргда.

С. М. Кирова цIерагIа парк. 17.00. Къайла театр. Грозненски гарнизона духовой оркестра концерт. 18.00. Просвещене болхлой республикански Цlен художественни самодеятельноста концерт. 18.00. «Сакъердамеча бакъдарий дувеш тIа» яха дагалъара журнал.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 10.00. Заводской Урус - Мартанен районий халкъий доттагIала хетадаь «Марсен хIоанен» цIей. Цlий программа, на: Заводской района къахьегамхойн Урус-Мартана района хьалха латтараш торжественно вIашагIкхетар. Урус-Мартана культура Цlени В. И. Ленина цIерагIча культура Дворецен вIашагIтеха концерт.

Химикий культура Дворец. 11.00. «Луноход» яха клуб. Халкъашта юккъерча доттагIаенна хетадаь «Турпала Вьетнам» яха концерт. 11.30. «Бригантина» яха клуб. Тахан тхо долча хьоашалгIа я КВН. 17.00. «Ди хьахилара цун классон чулоацам» яха лекци. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

17 ОКТЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 18.00. «Къоначарш массашаха ба вийна» яха концерт. 20.00. Хронико - документальни фильмаш хьокхаргда.

С. М. Кирова цIерагIа парк. 17.00. Музыкальни эстрада. Грозненски гарнизона духовой оркестра концерт. 18.00. Къайла театр. «Вахар хьакхолла а ваха а новкъостал ду илле» яха МВД клуба художественни самодеятельноста концерт. 19.00. «КПСС XXIV съезд» яха киножурнал,

---

МАШАРА ДУХЬА — ЙОЛА ВИЗИТ

ПАРИЖ. (ТАСС корр.). Машара тIехьа болча французаша могаду КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума член Л. И. Брежнев визитагIа Франце воагIаргхилар, аьлар ТАСС корреспондентаца къамаьл деш машара тIехьарча французски болама генеральни секретара Андре Сукьера. Оаха хьаллоаш шин пачхаьалкхенна юкъе тешам оттабарах царна юккъера отношенеш дегIайоалларзи шеко йоацаш дика влияни еш йола эттара лакхерча боарамера тайп-тайпарча мехкий пачхаьалкхен деятелашта юккъера переговораш. Тха мехка ше волча хана французски кулгалхошца Л. И. Брежнева переговораш оргIалара раьза да тхо.

Укх тIеххьарча хена Европе дикача хьалIоракьара гIа боахаш хоалу, аьлар дIахо А. Сукьера. Из вай гIаддуташ йола эволюци дукхахача лакъе Советски Союзагара йоагIаш а я, сона хетачох, из харлие цхьаннена а новгаргаш. Дукха переговораш яьй, дукхача договорашта кулгаш яздаь, царех цаI Малхбузен Берлинах лаьнача дешай къакъехьара бинь оагIонд яь согласшени я йолаш, кхы а дикагIа йола белгалонаш гучаяьай Советски Союзой кхыча социалистически мехкашен оттаьча предложенегIа йолча кхерамзлени вIашш гIуллакхаш леладарея дешай хьекъехьарча Европа юкъарча совещане перспектива. Францин Советски Союзи чIоагIа безам болаш я, аьлар А. Сукьера, боккъонна йола европейски кхерамзлен система хьае. Цудухьа Парижe Л. И. Брежнева ергйола переговораш, тхона хетачох, геттара боккха лоархIам болаш я. ХIана аьлча цар йиш хулийтаргья европейски континенте боккъонца йола кхерамзлен вIашш леладу гIулакхаш оттаде.

Тхона хоь, белгалдаьккхар дIахо А. Сукьера, дагахьа сапна Советски Союзи Францин Европе а дунен тIа а кхерамзлен политика лелае раьза хиле, шийн аргIана дунен тIарча дерригача кхыча мехкашта а лака йолча политикех пайда баларе гаранти цунах хургхилар. Ачул хьалха цкъа дийна Iийнадац из. Шийн хана цунах хьадда аьлар де Голла. Из дизза ийса а да. Дунен тIа кхьаннехьа а, Европе а дунен кхыча районе хилха из, СССР-ги Францен хьинташ вIашдукхьал гIорташ моттиг яц. Цхьаннаха шеко йоацаш да эггара лоархIамерча дунен халкъашта юккъерча дошай хьакъехьа Францен СССР-ги уйлаш паIаш хилар уж дешаш къоастадаре гIо дергхилар. Цудухьа, аьлар юххера а А. Сукьера, оаха хьамъяь дувц Л. И. Брежнев визитагIа тхоай мехка воагIаргхилар.

О. КАРАСЕВ.

КХОХКАМ ЛАТТАШ БА

ДЕЛИ, 14 октябрь (ТАСС). Индея Малхбоалех Пакистанех довзончара кхохкам латташ ба, ЮНИ яхача агентствас. Трипура столицера Агарталера бечa холмах, пакистански территоре тIара йоаккхий топаш йийттар Сонакура яхача, Агарталех 45 километр гаьна уллача индийски поселкана. Из бахьан долаш нохчамоца тхо сар вийра, ших сага човаш йир. Массеха цIа доладаьд. Йоаккхий топаш йийттар хоалахарча Каламчарен Сиддани яхача цIен юрта а. Бахача цалах бохабь а лозабь а нах ба. Малхбоалех Пакистанаца долча довзонца кхача нах бахача кхыча пункташ кара а ух хоамеш тIема провокацеш яь хилараш.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДОТТАГIАЛИ ВIАШИ ГIУЛАКХАШ ЛЕЛАДАРИ

КАИР, 14 октябрь. (ТАСС). Египта президент Анвар Садат визитагIа ваха Советски Союзе хилара итогашта керттера терхам тIабохийт каирски кепайоазоно.

Цу визита толам белгалбоаккхаш, кепайоазоно боккха лоархIам бу цун результатий дIаяло а Гаргарча Малхбоалера хьал дегIадовладара.

Египтаи Советски Союзаи юккъерча доаттагIало хьаьта ше хьахьокх, язду «Аль-Ахрам» яхача газето, израильски империалистически агрессех хьахийнар дIадаьккхера тIехьа цхьана лоаттабеча къовсаме. Из цхьана лоаттабу къовсам тIаберзабаь ба израильски агрессора дегаддоакха ниса гIулакхаш кхочаш на дайтара а Гаргарча Малхбоале машар оттабара а.

«Американски империализмерчен Израилин керттера дегадоаллар СССР-ги Iарбий дуненца юккъера бувзамаш мелдар хилара терхам тIа а бохийташ, — язду «Аль-Гумхурия» яхача газето, — Советски Союза хьанхьехьара боккхача лоархIама вай къамаш декхар да египетско - советски доттагIала бувзамаш цIенна чIоргIен хулга лоадар».

«Вай халкъ тешаш да, белгалдоаккх газето, Президент Садат визитагIа Москве вахаро египетско - советски отношенеш чIоагIъергхиларах, Iарбий моастагIий плаланшта тоха хIайен кортанукъал а машар а бакьан лоаттабеча къовсама тIукхха юкъе доаца лоардIиме дакъен цунах хургхиларах».

[illegible] къал а маша а бакьан лоаттабеча

ИНДОКИТАЯ ФРОНТАШКА

ХАНОЙ, 14 октябрь. (ТАСС). Американски агрессорашта цар марионеткашта духьал лоаттабеча къовсаме толамаш доах Къулбехьен Вьетнами, Лаоса, Камбоджа патриотически низаша.

АПО гIолла ВИА яхача агентствас дахьийтачох, Къулбехьен Вьетнама Халкъа тIема низай бIухоша 29 сентябре денз 3 октябре кхаччалца йолча хана моастагIаза чIоагIа хIама техар № 4 йола боккха стратегически лоархIам бола цхьа лорабеш йолча моастагIчун подразделенешта. Американо - сайгонски эскарашта вийнаи човнаши дийнен 30 саг тIеравальяр.

Укх тIеххьарча бен бетта патриоташа доахача толамех йола вIашагIтеха сведенеш кхаьчар Лаосера, Кхосла Патет Лао ахача агентства дашеех, 1 июне денз 30 сентябре кхаччалца Моххинлокхьехкара шийн бIухоша вийнаи човнаши тIера вовккхаш 3400 моастагIчун салтех эскари, америкадски 10 самолеты вертолеты чуйийтай, доахаш дола 600 герз кераденаъ а хIаьха даьд, караеннай 16 тIема автомашен.

Доккхий толамаш даьхад Камбоджа Халкъа тIема шийн бIухоша моастагIчоа духьал лоаттабеча къовсаме. Кхмерски патриоташа 15 сентябре денз 9 октябре кхаччалца йолча хана вийна, човнаш яь, плен воалавань тIеравальяр моастагIчун 1000 салтех эскари да, 55 тIема автомашена йохаяь (царна 38 танк а йолаш), сигалара чу а кхта, лаьтта хIалахйар моастагIчун 19 самолет, дукха трофейни герз тIема кхоачанаш карабенаб.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-61, 364051, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-90; редактора зам. — 3-50-11; беттаьаьхка секретара — 3-14-30; партийни вахарш культураш, пропагандистски отделий — 3-49-30; юрта боахама отдела — 3-49-29; письмой отдела бухгалтерия — 3-80-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный-61 364051, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-90; зам. редактора—3-50-11; ответственного секретаря—3-14-30; отделов партийной жизни культуры и промышленности — 3-49-30; отдела сельского хозяйства—3-47-29; отдела писем и бухгалтерии — 3-80-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

С00008. Заказ № 9452.